

Відділ культури Роменської міської ради
КЗ «Центр розвитку культури та туризму» РМР

«Методичні рекомендації щодо написання сценаріїв»

2023 рік

Вступ.....	3
1. Теоретичні аспекти сценарної майстерності.....	4
1.1. <i>Значення та походження терміну сценарій масового заходу.....</i>	<i>4</i>
1.2. <i>Структура сценарію та його основні компоненти.....</i>	<i>4</i>
2. Технологічні аспекти створення сценарію	7
2.1. <i>Сценарний задум (тема та ідея сценарію).</i>	<i>7</i>
2.2. <i>Основні епізоди сценарію.</i>	<i>8</i>
3. Композиційна побудова сценарію.....	10
3.1. <i>Характеристика поняття «композиція», її варіанти при складанні сценарію.....</i>	<i>10</i>
3.2. <i>Закони композиції культурно – дозвіллевих програм.....</i>	<i>10</i>
3.3. <i>Основні компоненти композиційної побудови сценарію.....</i>	<i>12</i>
4. Жанри сценарію (типологія жанрів сценаріїв масових театралізованих заходів).....	14
Список використаної літератури.....	16
Додаток.....	17

Вступ

Приймаючи щорічну статистичну звітність у працівників сільських закладів культури (СБК, СК, ОДР) зіштовхуємося з проблемами правильності оформлення сценаріїв, їх назв, композиційної будови та оригінальності подачі матеріалу. Простежується часте використання інтернет матеріалів, що показує втрату творчого потенціалу та креативності при написанні сценаріїв, а можливо відсутності базових знань для їх створення.

В зв'язку з цим виникла ідея створення навчально-методичних рекомендацій, які б допомогли засвоїти, закріпити та поглибити знання працівників для покращення процесу створення сценаріїв (основні етапи роботи над сценарієм, основні види сценаріїв, структурні та композиційні компоненти при написанні сценарію) різних жанрових форм: розважальні програми, народно-обрядові дійства, масові свята, вечори відпочинку, театралізовані концерти, ігрові програми тощо.

У кінцевому результаті вбачаємо поліпшення та покращення рівня сценарної майстерності художніх керівників та завідувачів клубних установ.

1. Теоретичні аспекти сценарної майстерності.

1.1. Значення та походження терміну сценарій масового заходу.

Семантика слова «сценарій» бере початок від італійського слова «scenario» і в своїй основі має греко-латинські витоки. Раніше під сценарієм розуміли – коротке викладання змісту драматургічного твору, його сюжетна схема, на основі якої створювався масовий захід, вистава. Чіткого поняття «сценарій» не має і до тепер. Деякі з дослідників вважають, що сценарій – це «докладна літературна розробка змісту масового заходу, де у суворій послідовності викладено окремі елементи дії, розкрито тему, показано переходи від однієї частини дії до іншої, виявлено приблизний напрям всіх публіцистичних виступів, винесено використовувати художні твори чи уривки з них» [Генкін, с. 16].

Розглядаючи поняття сценарій більш детально науковці підкреслюють:

- сценарій є основою майбутньої події, тому важливим є визначення жанру та його спрямованості у майбутньому. Сценарій, як правило, пишуть для того, щоб потім поставити чи розіграти. Чітко та яскраво виражена спрямованість визначає чимало особливостей тексту;
- при розробці сценарію відтворюють основні компоненти майбутньої дії (важливість дотримання композиційних основ), і паралельно з цим відбувається зримий опис цієї дії, образів і засобів виразності, які є у постановці: декорації, учасники (зовнішній вигляд акторів), організація сценічного простору. Опис цих компонентів дає можливість сформулювати уявлення про майбутній захід;
- сценарії можуть бути короткими (описані лише загальні риси) або деталізованими (дія описано точно, в усіх подробицях). Якщо автор і подальший постановник це одна й та сама людина, то деякі компоненти можна не вказувати (постановочні ремарки). Якщо ж ці люди різні, то потрібно створити повний та точний текстовий опис в деталях, інакше під час постановочної роботи можуть бути складнощі та непорозуміння.

1.2. Структура сценарію та його основні компоненти.

При розробці сценарію можна виділити обов'язкові та факультативні компоненти.

Обов'язкові компоненти:

- 1) заголовний (назва, підзаголовок, вказівки автора, список дійових осіб);
- 2) репліки дійових осіб (героїв);
- 3) постановочні та внутрішньо текстові ремарки;

Факультативні компоненти (не обов'язкові) – опис дії до та після заходу.

Охарактеризуємо кожен частину сценарію, почнемо з *обов'язкових компонентів*.

Назва сценарію вважається особливою, оскільки ця частина формує початковий інтерес глядача до запропонованої події. Вона не тільки орієнтує на певну тему, але також є першим враженням, яке формує майбутнє ставлення до заходу. Також виконує не тільки орієнтовну функцію, а ще й рекламну, наприклад: «На небі зірка ясна засіяла». Читаючи таку назву глядач відразу зрозуміє про що йдеться мова. що це буде за захід та якій події він приурочений (*свято зимового циклу, пов'язане зі святкуванням Різдва Христового*). Саме тому від назви залежить 50% успіху вашої роботи. Ставитися до її вибору треба обґрунтовано та обдуманно.

Підзаголовок сценарію, в свою чергу уточнює тему й форму заходу. За допомогою цього компоненту є можливість визначення змісту і форми сценарію, в якій буде втілено дію. Часто в підзаголовку вказано таку інформацію:

- ✓ уточнення теми заходу , наприклад вечір присвячений Дню святого Валентина;
- ✓ уточнення форми (жанру) заходу, наприклад вечір-відпочинку;
- ✓ уточнення прив'язки заходу, наприклад конкурс-розважальна програма для дітей та підлітків.

Визначивши такі деталі вам вдасться облегшити свою роботу над створенням сценарію, адже в такому випадку будуть зрозумілі всі моменти над якими потрібно буде працювати та який матеріал використати при створенні того чи іншого сценарію. Обираючи тему, форму чи прив'язку заходу ви зменшуєте об'єм роботи і покращуєте фінальний результат.

Список дійових осіб в сценарії. Цей компонент є орієнтовним, дає інформацію для постановника заходу про кількість учасників, яких необхідно залучити до участі (*ведучі, персоніфіковані герої, масова група для виконання пластичних переходів чи роботи з прапорами, полотнами*). В списку вказують тільки тих героїв, які беруть участь у дії безпосередньо. В порівнянні з п'єсами, в сценаріях вкрай рідко є опис характерів персонажів.

Репліки героїв в сценарії. За допомогою реплік розкривається основна дія сценарію. Це так звані висловлювання, вимовлені дійовими особами (монолог, діалог). Репліки в сценарії можуть бути двох типів:

- ✓ *адресовані дійовим особам сценарію*, за допомогою таких реплік відбувається взаємодія між персонажами, але головним адресатом сценарного тексту виступає глядач. Такі репліки виконують подвійну комунікативну функцію: зовні для партнера, а приховано для глядачів постановки.
- ✓ *адресовані глядачам*, автор не приховує кому саме адресований текст, роблячи глядачів не спостерігачами, а учасниками дії, так відбувається створення живого спілкування з аудиторією, *наприклад* відгадування загадок; колективні запитання: *«Ви мене чуєте?, А чи є тут дівчатка... а хлопчики?»*; участь в конкурсах та іграх.

Постановочна ремарка в сценарії – описує місце дії, ще до сценічного діалогу персонажів. о Ремарка включає такі мікротеми:

- ✓ оформлення сценічного простору, перелік декорацій;
- ✓ організація сценічного простору;
- ✓ вказуються дійові особи, які перебувають чи з'являються на сценічному майданчику, їх дії прописуються також;
- ✓ музичне оформлення;
- ✓ кінокадри, відеозаписи;
- ✓ шумові і світлові ефекти.

За приклад візьмемо постановочну ремарку зі сценарію масового вертепного дійства.

Урочисті дзвони. Спалахують різнокольорові прожектори. Вертеп повернено до глядачів зображенням Ісуса. У різдвяну святкову українську хату входять Господар і Господиня. Вони виносять величезну макітру з кутею, величезний коровай. Починає грати вертепний оркестр. Урочисті дзвони (гурт «Дзвони»). З усіх сторін на кін виходить вертепний кортеж. Вертепники виконують «Різдвяний Кондак» [укл. Л. Ф. Голубцова, Ю. А. Рева, с. 42].

Ці ремарки відіграють важливу роль, бо з їх допомогою відбувається створення єдиного художнього образу майбутнього дійства. Вона допомагає реалізувати вказівні

функції сценарію. Описуючи ці тонкощі, автор продумує організацію сценічного простору, мізансцени дійових осіб, просторові й технічні можливості для реалізації майбутнього видовища, а потім позначає їх у тексті у вигляді непрямих інструкцій.

Внутрішньо текстові ремарки в сценарії допомагають автору прокоментувати діалоги героїв. Головна функція таких ремарок – позначити ознаку дій, обставин, які супроводжують мову героїв. Їх також називають «психологічним жестом» або «емоцією, вираженою в дії». Такі ремарки можуть позначати:

- ✓ дії героїв;
- ✓ жести, пантоміміку героїв;
- ✓ інтонацію, особливості голосу чи виголошення реплік;
- ✓ адресацію реплік.

Наведемо приклад:

Циган: Нумо, Топтига, покажи. (*Ведмідь хитає головою*). Що трапилось? (*Ведмідь показує на землю, пояснюючи, що треба підстелити*). Зрозумів я тебе, Топтиго. (*Дістає рядно, стелить на землю. Ведмідь перекидається через голову*). А покажи, чому я тебе навчив, яким талантом нагородив. [укл. Л. Ф. Голубцова, Ю. А. Рева, с. 84].

А зараз охарактеризуємо факультативні компоненти.

Опис дії, яка відбувається до та після видовища, як правило є обов'язковим для масштабних заходів, які не обмежуються тільки концертом чи театралізованим заходом. В такому разі глядачі ще до початку заходу є залученими до дії, яка може відбуватися і після також.

В описі дії до або після постановки може мати таку інформацію:

- ✓ про організацію діяльності глядачів: *конкурси, ігри, театралізовані дії до яких будуть залучені глядачі, а також про дії організаторів заходу*;
- ✓ про форми роботи, супутні заходи: *виставки, оформлення афіш та ін.*;
- ✓ про оформлення місця дії до або після заходу: *холу, вестибюля, сходів*;
- ✓ про музичне рішення дії.

Часто опис дії до видовища органічно переходить у постановочну ремарку, а подієва частина – в опис дії після вистави.

Дотримуючись всіх структурних частин при написанні сценаріїв, кожен автор в результаті буде задоволений своїм творінням, оскільки гарно написаний сценарій стане полегшенням при постановочній частині роботи.

2. Технологічні аспекти створення сценарію.

2.1. Сценарний задум (тема та ідея сценарію).

Сценарний план або як ще можна його назвати сценарний задум заходу кожен з фахівців-теоретиків розуміє по-різному. Єдиної думки з цього приводу, на превеликий жаль, не існує. Через це у різних авторів зустрічаються не тільки різні формулювання, але й методики розробки сценарного плану (*задуму*). Суттєву допомогу автору під час створення *сценарного плану* може надати «схема» сценарного плану, яку також називають *сценарною розробкою*.

Сценарний план складається тільки автором, тобто зміст цього плану стосується лише сценариста. Цей план не демонструється іншим. Через це у вас може виникнути питання: чи потрібно в такому разі взагалі писати цей план? Так, робити його обов'язково потрібно, особливо початківцям, бо цей план стане першим кроком до сценарію, це буде перша спроба формулювання тих думок та образів, з яких і буде складатися ваш сценарій.

Тож перейдемо до схеми запитань:

1. *Тема сценарію.*
2. *Ідея сценарію.*
3. *Основні епізоди сценарію.*
4. *Теми основних епізодів сценарію.*
5. *Композиція сценарію.*
6. *Дійові особи сценарію.*
7. *Конфлікт сценарію.*
8. *Художній образ сценарію (сценарний хід).*
9. *Жанр сценарію.*
10. *Єдина (наскрізна) дія сценарію.*
11. *Засоби театралізації сценарію.*
12. *Прив'язка сценарію (орієнтація на певну аудиторію).*
13. *Графік монтажу сценарного матеріалу.*
14. *Назва сценарію.*

До поданої схеми входять чотирнадцять питань, які потребують відповіді сценариста. Порушувати послідовність цих питань, особливо в першій половині не рекомендується, оскільки дана схема є продуманою та відпрацьованою.

Наступним кроком при розробці сценарію є особливість оформлення *теми та ідеї сценарію*.

Тема сценарію – це предмет художнього зображення творчого дослідження, ряд питань, які відображають важливі життєві проблеми, що турбують, цікавлять автора. Працюючи над конкретною темою, сценарист має пам'ятати про первісний зміст терміну *тема*, від старогрецького слова *тема* – *те, що покладено в основу*. Також не слід забувати і про те, що *тема це також і відповідь на питання, про що йдеться*.

Формування *теми* зазвичай має складатися з двох частин, де на першому є визначення *головної проблеми*, яка розглядається автором в його творі, а на *другому* – присутні вказівки на конкретний життєвий матеріал, на обставини, в яких відбувається розв'язання вказаної проблеми. Формування теми, в якій присутня тільки одна із двох частин (в більшості випадків це перша половина – проблема) є помилковою і не вважається повною. Часом сценаристи формулюють тему свого сценарію дуже в лаконічній формі, наприклад: кохання, зрада, помста, творчість, що є не вірним.

У різних сценаріях може бути використана одна й та ж сама проблема, але вирішення її буде різним. Це відбувається за рахунок використання конкретного життєвого матеріалу, в якому відбувається дія і вона завжди буде різною.

Ідея сценарію. Що ж таке ідея? Цей термін старогрецького походження, що означає – *поняття* або *уявлення*. Пояснюючи простими словами, це так званий емоційний висновок з творчого задуму автора. *Ідея* це ніби відповідь на питання *нащо, для чого, заради чого* написаний той чи інший твір та яка в ньому головна думка. У визначенні *ідеї* повинна бути чітко проявлена єдина найголовніша думка, заради якої автор розпочав написання сценарію.

Інколи варіант потрібних моделей для відшукування ідеї сценарист може знайти у прозових чи віршованих творах, документальних матеріалах, які були використані для створення сценарію. Важливо нагадати, коли ідея береться як цитата, то її обов'язково потрібно взяти у лапки. Наприклад: *«Минають дні, минає літо...»* або *«Любїть Україну, як сонце любїть...»* тощо.

За емоційною структурою та формою ідея тяжїє до кличної форми, наприклад: *«Хвала рукам, що пахнуть хлїбом!»*, *«Наш обов'язок пам'ятати кожного!»*.

Якщо сценаристу не вдається знайти потрібне формулювання теми або ідеї, які його задовольняють відразу, в такому випадку необхідно записати декілька різних варіантів, щоб під час роботи над створенням сценарію їх відкоригувати та прийти до остаточного варіанту.

2.2. Основні епізоди сценарію.

При написанні сценарію є чіткі закономірності розділення сценарної структури на окремі частини, або **епізоди**. На думку відомого автора «Словаря тетара» П. Паві: *«не є хибною та некорисною теоретичною роботою, яка руйнує враження від цілого... це усвідомлення того, як створений твір, який його сенс»*. (П. Паві)

Кожен епізод має бути закінченим фрагментом сценарію, тобто такою його частиною, яка має самостійний початок, середину та кінець. Важливою ознакою кожного епізоду має бути наявність **події**.

Подія це так званий вчинок, дія, яка залежить від низки попередніх подій, які в свою чергу тягнуть за собою наступні події. Кожна подія повинна впливати на всю структуру сюжету та розвиток теми. Під час розподїлу сценарію на окремі частини не варто його дуже розділяти, часом сценаристи-початківці чомусь думають, що поява чи зникнення кожного окремого персонажу, кожен його рух та вчинок призводить до зміни епізоду, переходу до наступного. Для усунення такої проблеми сценаристу повинно бути відомо, скільки саме епізодів має бути у сценарії.

Рекомендована кількість епізодів сценарію. Для кожного сценариста важливо знати *мінімальну* та *максимальну* кількість можливих епізодів, що рекомендуються до сценаріїв.

Мінімальна – наявність трьох епізодів: початку, середини та кінця. Як зазначив ще Аристотель, саму наявність цих елементів варто вважати за ціле явище. Саме тому менше ніж три епізоди в сценарії бути не може.

Максимальна – та кількість епізодів, яка потрібна авторові, але за рекомендаціями фахівців не перебільшувати *десяти* головних епізодів. Зазвичай тривалість заходу коливається від 60 до 90 хвилин, дві години сценічної безперервної дії – це занадто. З такого розрахунку видно, що на один із десяти епізодів припадає по 6-9 хвилин. Такої кількості часу зазвичай вистачає, інколи – ні. Тому якщо кількість сценарних епізодів збільшити це може призвести до миготіння в очах глядачів. Тому оптимальною, зручною та логічною з усіх боків, варто вважати кількість епізодів від чотирьох-п'яти до семи-восьми. Ці рекомендації є перевірними на практиці.

Винятковим правилом у збільшенні кількості епізодів може бути робота в якій за основу взяли: 12 місяців чи 12 година опівночі, таке збільшення кількості епізодів характерне, як правило, для новорічних заходів.

Структура епізоду сценарію. Кожен окремий епізод сценарію будується залежно від творчого задуму сценариста, але, якщо окремі епізоди мають збіг у деяких параметрах, для їх структури рекомендується однаковий розмір та деяка загальна схожість. Наприклад: *на початку чи наприкінці кожного такого епізоду можуть бути монологи ведучих на схожій темі, однакові епізоди можуть мати приблизно однакову кількість важливих елементів – кіно-проекцій, виступів учасників тих чи інших подій, концертних номерів...* Схожість окремих епізодів сценаріїв заходу – є бажаними, рекомендованими, але не обов'язковими елементами. *Перший та останній епізоди* сценарію повинні відрізнятись від інших за обсягом та формою викладення матеріалу. Щодо однорідності всього заходу, то приблизно однаковий розмір кожного епізоду створюватиме необхідний драматургічний каркас сценарію в цілому.

Блочна побудова сценарію. *Епізоди об'єднуються за якоюсь спільною ознакою: за темою, за жанром, за настроєм, за напрямком тощо.* В деяких сценаріях є подвійне розподілення сценарного матеріалу, на структурні одиниці: спочатку відбувається розподіл на окремі епізоди, а потім декілька епізодів складають у так званий **тематичний блок**. Часто така будова характерна для сценаріїв **концертних програм**. В таких сценаріях можуть поряд існувати *блок класичних номерів* (балетних, інструментальних, вокальних тощо), *блок естрадних номерів* (теж досить різноманітних за жанрами), *блок номерів народної тематики або група номерів у дитячому виконанні*. Також такі блоки або групи номерів можна зустріти у сценаріях літературних монтажів, літературно-музичних монтажів...

3. Композиційна побудова сценарію.

3.1. Характеристика поняття «композиція», її варіанти при складанні сценарію.

Композиція (з'єднання, розташування, складання) – побудова художнього твору, вона є основною організуючою силою будь-якого художнього твору. Це спосіб з'єднання звукових і текстових частин, наприклад, в літературному і музичному творах, засіб виразу зв'язків між елементами твору.

У значенні *побудова* або *структура*, термін *композиція* набув широкого вживання тільки у ХІХ сторіччі. До загальноприйнятого вживання терміну це явище звалось будь-як. Так відомий французький письменник Д. Дідро називав структуру драми *планом*.

В теорії драми завжди існували два композиційні варіанти – це *зовнішня композиція* та *внутрішня композиція*

Зовнішня композиція не потребує ретельного аналізу, вона може бути проведена шляхом елементарного перегортання сторінок, читання сценарію. В сценаріях масових театралізованих заходів структурними одиницями композиції, як відомо, є або епізоди, або блоки епізодів. Таким чином, досить перегорнути, уважно роздивитись сторінки сценарію - і його зовнішня композиція становиться наочною. В концертних сценаріях, як вже зауважувалось вище, структурними одиницями сценарію стають або концертні номери, або блоки таких номерів.

Серед деякої частини фахівців інколи використовується така назва зовнішньої композиції, як *архітектоніка*.

Внутрішня композиція драматургічного твору вимагає від сценариста ретельного аналізу матеріалу, який він використовує, незалежно від того, чи є сценарій оригінальним авторським твором, чи є компіляцією з запозичених матеріалів.

Для внутрішньої композиції літературного твору характерна п'яти частинна побудова, в якій можна побачити незмінну послідовність таких обов'язкових частин, як *експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація та розв'язка*. Інколи до них додається *пролог* та *епілог*, які не є обов'язковими, звертатися до них чи ні - ці питання вирішує в кожному окремому випадку автор сценарію.

3.2. Основні компоненти композиційної побудови сценарію.

Тож перейдемо до аналізу структури композиційної побудови сценарію. Діапазон культурно-дозвіллевих програм достатньо широкий як за змістом, так і за формами. Це *ігрові програми (конкурсні, розважальні, сюжетні, театралізовані), вечори (зустріч, спогадів, відпочинку, портрет та ін.), інформаційно просвітницькі (виставки, екскурсії, лекції, тематичні програми, тренінги, майстер-класи), колективні (свята, фестивалі, обрядові заходи) та масові форми (концерти, конкурси, літературно-музичні композиції, ярмарок, мітинги)*. Кожен вид такої програми має свої специфічні особливості драматургічної організації сценарного матеріалу і, отже, композиційної побудови.

Важливе місце в структурі вказаних програм займають театралізовані вистави. Це складна драматургічна форма, наближена до літературно-художнього твору всіма ознаками жорсткої композиційної структури. Класична структура такої програми, як наголошувалося, складається із: *експозиції, зав'язки, основного розвитку дії, кульмінації, розв'язки і закінчення*. Кожен названий елемент в структурі композиції має своє певне функціональне призначення. Розглянемо кожен з даних елементів.

Експозиція – перший структурний елемент композиційної побудови сценарію, вона розташовується спочатку і служить основою для розвитку подальшої драматургічної дії. Особливістю експозиції є практична відсутність події, вона лаконічна, короткочасна, в ній відбивається лише загальний характер теми майбутнього заходу. Це, як правило, може бути

знайомство з учасниками заходу, або повідомлення ведучого початкових даних про тему майбутньої програми. Інколи експозицію ототожнюють з таким композиційним прийомом, як пролог. Але слід пам'ятати, що експозиція і пролог не ідентичні поняття.

Пролог (*передмова*) – це композиційний прийом, суть якого полягає в показі або демонстрації ідей автора, його відношення до події, якій присвячений захід, програма. Вагомою відмінністю є те, що **пролог** не пов'язаний з основною сюжетною дією, тоді як в **експозиції** сюжетна дія бере свій початок. Використання даного прийому характерне для театралізованих і особливо урочистих вистав, що дає можливість режисерові-постановникові здійснити барвистий і видовищний початок вистави.

Зав'язка – це найважливіший опорний структурний елемент композиційної побудови сценарію заходу. В її основі, в першу чергу, закладена подія, так звана «початкова», яка визначає початок драматургічного конфлікту і знаходить свій розвиток в подальших структурних елементах композиційної побудови сценарію. Саме ця «початкова» подія привертає увагу глядацької аудиторії і спонукає її стежити за подальшим сюжетним розвитком дії.

У структурі сюжету **зав'язка** є визначальним початком розвитку основної дії, і таким чином, **зав'язка**, її зміст, робить вплив на подальший подієвий ряд в сюжетно-композиційній побудові сценарію.

Оригінальне вирішення **зав'язки** багато в чому визначає подальший хід всієї програми. Недбалий, необдуманий підхід сценариста до вирішення **зав'язки**, як правило, приводить до сюжетної невизначеності і рихлості композиційної побудови сценарію.

Основний розвиток дії в композиційній побудові є найбільш широкою частиною сценарію. В ній укладається весь основний сюжет заходу. Саме тут «початкова» подія, яка відбулася в **зав'язці**, знаходить своє драматургічне просування до **кульмінації**. *Важливо, що сценарій будується з блоків і епізодів, які володіють певною сюжетно-тематичною самостійністю, тобто мають свій оригінальний сюжет, внутрішній подієвий ряд, композиційну побудову і свій неповторний драматургічний хід.* Кількість блоків і епізодів, що включаються в драматургічну тканину сценарію, визначається творчим задумом сценариста.

Подієвий ряд даних блоків і епізодів підпорядкований основному сюжетному ходу сценарію, його основній наскрізній драматургічній дії. Загальний сюжетний хід, проходячи червоною ниткою через всі епізоди і блоки, зв'язуючи їх в єдину драматургічну дію, є найголовнішим композиційним прийомом, сприяючим створенню цілісності програми.

В той же час подієвий ряд окремих блоків і епізодів забезпечує той ритм наростання сюжетної дії, яка врешті-решт органічно приводить до **кульмінації** в сценарії. Чим оригінальніше будуть збудовані блоки і епізоди в сценарії, тим цікавіше буде розвиватися наскрізна дія, її основний сюжет.

Композиційна побудова основної частини сценарію вимагає від сценариста великої майстерності, щоб уникнути небезпеки втрати перебігу сюжету. В зв'язку з цим велике значення мають так звані сюжетні акценти, тобто слова, фрази, сценічні дії, які фіксують увагу глядацької аудиторії на основних сюжетних вузлах і дозволяють їй з неослабним інтересом стежити за ходом програми і адекватно сприймати все що відбувається на сцені.

Кульмінація – вершина розвитку драматургічного конфлікту в сценарії, вища точка емоційного сприйняття глядацької аудиторії. В центрі кульмінації лежить головна подія, завдання якої - у вирішенні всього драматургічного конфлікту в сценарії. Якщо висхідна подія в **зав'язці** і подієвий ряд в основному розвитку дії логічно між собою зв'язані, то кульмінація витікає природно і стає смисловим і емоційним центром всієї програми.

Розв'язка – виконує функцію завершення сюжетної лінії сценарію. **Розв'язка** ставить останню крапку в розвитку наскрізної лінії. Важливо пам'ятати, що в **розв'язці** в

обов'язковому порядку слідує «завершальна» подія, в якій повідомляється результат вирішення драматургічного конфлікту. Отже, подієвий ряд, що узяв свій вихідний початок в зав'язці, пройшовши основний розвиток дії і досягнувши кульмінації, в розв'язці завершує свій драматургічний розвиток.

Фінал – слідує за розв'язкою і означає повне завершення сценічної дії. Фінал служить засобом підведення підсумків всієї драматургічної дії, що відбувалася на сцені.

Особливою формою фіналу є *епілог (післямова)*. У композиційній побудові сценарію він виконує найважливішу апофеозну роль, завдяки чому кожен захід, програма, що театралізується, завершується масовою емоційно-видовищною дією.

Розглянуті особливості композиційної побудови сценарію з опорою на закономірності її композиції і структури вимагають від працівників клубних установ глибокого вивчення даної проблеми як в теоретичному так і навчально-методичному плані.

Слід пам'ятати, що організація культурно-дозвілєвих програм на основі уможлиднених сконструйованих сценаріїв без знання законів і закономірностей творчого процесу, без глибокого художнього і документального дослідження не дає позитивних результатів, приводить до втрати довіри глядацької аудиторії, знижує авторитет установи культури.

3.3. Закони композиції культурно – дозвілєвих програм.

Композиція має свої закони - цілісність, взаємозв'язок і підпорядкованість частин цілому, контрастність, підлеглість засобів художнього твору сценарному задуму, єдність змісту і форми, відповідність, типізація і узагальнення, які відображають ті багатобічні зв'язки, які необхідно з'єднати в процесі творчої роботи над драматургією культурно-дозвілєвої програми.

Зупинимось на основних із них.

Закони цілісності, взаємозв'язку і підпорядкованості частин цілому.

Специфічна особливість драматургії культурно-дозвілєвої програми, що виражається у поєпізодній побудові сценарію, обумовлена не примхою сценариста, а об'єктивною необхідністю найповніше та багатоаспектно розкрити тему та ідею, включаючи різні сторони вибраної для художнього втілення проблеми або явища.

Кожен епізод відносно самостійний як за темою, так і за змістовною спрямованістю, але в загальному контексті сценарію є невід'ємною частиною цілого.

Слід враховувати, що композиційна цілісність культурно-дозвілєвої програми досягається не тільки логічною побудовою даних епізодів, а, в першу чергу, системою зв'язків, що виникає в сюжетній конструкції сценарію, яка складається з взаємодії документального і художнього матеріалу, виправданості і узгодженості внутрішніх засобів виразу змісту, прийомів і способів його сценічної реалізації.

У композиційній побудові сценарію культурно-дозвілєвої програми значну роль грають сюжет і сюжетний хід, які, у свою чергу, завжди для сценариста є творчим відкриттям. Саме знайдений сюжетний хід – художній прийом – робить драматургічний твір неповторним і оригінальним по композиційній побудові.

Закон контрастності в сценарії витікає з суті діалектичного закону єдності і боротьби протилежностей і є найважливішою творчою опорою у відборі і композиційній побудові сценарного матеріалу. У основі композиційної побудови матеріалу по контрасту лежить прагнення сценариста показати факти, явища, процеси навколишньої дійсності в суперечності, в конфліктному відношенні один до одного. Це забезпечує наявність конфлікту в сценарії, дозволяє активізувати мислення глядацької аудиторії, додати культурно-дозвілєвій програмі яскраво вираженого художньо-публіцистичного характеру.

Використання контрастів грає велику роль в емоційному сприйнятті змісту заходу. Переконаність глядача в правоті тих або інших ідей не може не формуватися без опори на її відчуття. Відомо, що емоції людини діляться на позитивних і негативних. Формування відчуттів відбувається не тільки в процесі позитивних переживань, але також і через негативні емоції і переживання. І часто позитивне відчуття народжується в «боротьбі» позитивних і негативних емоцій. При сприйнятті змісту культурно-дозвіллевої програми, побудованої на контрасті, глядач випробовує гамму переживань, забарвлених як позитивними, так і негативними емоціями. Причому ці емоції знаходяться не в статичному стані, а постійно взаємодіють, «борються», і ця «боротьба» емоцій робить вплив на інтелектуальну сферу глядача, в якій утворюється своєрідний конфлікт, що вже встановлене в свідомості, і тим, що виникає в процесі сприйняття змісту.

Закон підлеглості всіх виразних засобів ідейному задуму культурно-дозвіллевої програми – одне з найважливіших завдань, яке вирішує сценарист при створенні драматургії культурно-дозвіллевої програми. Це вміння опинитися на рівні свого власного задуму, тобто розробити адекватний своєму задуму зміст програми, призначеної для сценічного втілення. Реалізувати задум в змісті – значить, так відібрати сценарний матеріал і так його композиційно збудувати, щоб всі засоби ідейно-емоційної виразності розкрили ідею, авторську позицію.

Важливо підкреслити, що всі ці художні компоненти, залежно від місцезнаходження в сценарії культурно-дозвіллевої програми, можуть нести різне смислове навантаження, свою естетичну спрямованість. Відбираючи для сценарію ті або інші художні фрагменти, важливо визначити їх ідейно-тематичну співвіднесеність із загальним сценарно-режисерським задумом майбутньої програми. Найбільш високим творчим успіхом сценариста вважається вміння так з'єднати ідейно-емоційні засоби, які, взаємодіючи між собою, дають можливість добитися втілення ідеї художнього задуму. У цьому суть новизни і оригінальності сценарію.

Рішення такої творчої задачі вимагає від сценариста великих інтелектуальних і емоційних витрат, розвинутого художнього смаку, тонкого відчуття сучасності, глибокого знання творів літератури і мистецтва. Смисловим змістовним стержнем в цьому творчому процесі виступає художнє мислення сценариста, розвинені творчі якості, такі, як уява і фантазія, вміння в емоційно-образній формі реалізувати свій задум.

Закон відповідності при роботі над драматургією культурно-дозвіллевої програми базується на необмежених можливостях при пошуку матеріалу. Першим орієнтиром у відборі сценарного матеріалу служить, як правило, подія, якій присвячується та або інша програма. Подія, його масштаб і змістовна спрямованість визначають «межі» відбору матеріалу. На другому етапі роботи з матеріалом, вивчаючи проблему, сценарист з маси матеріалу відбирає тільки той, який більшою мірою відповідає його творчому задуму.

Цілісність драматургічного твору багато в чому залежить і від кількісного співвідношення матеріалу. Об'єм і характер сценарного матеріалу, його розподіл по епізодах підпорядковуються завданню реалізації творчого задуму і тут в силу вступають такі важливі творчі якості сценариста, як відчуття міри, творча інтуїція. Досягаючи відповідності розташування другорядних і головних частин сценарного матеріалу, синтезуючи ідейно-емоційні засоби, сценарист повинен прагнути до точного і чіткого пропорційного співвідношення структурних елементів композиції - експозиції, зав'язки, основного розвитку дії, кульмінації, розв'язки і закінчення. Така конструкція сценарію дозволяє правильно збудувати сюжет, уникаючи однотипності відібраних відомостей і фактів і одноманітності внутрішніх ритмів драматургічної дії.

4. Жанри сценарію (типологія жанрів сценаріїв масових театралізованих заходів).

Специфічний термін мистецтвознавчої (літературознавчої, музикознавчої, кінознавчої тощо) професійної термінології походить від французького слова, яке означає *рід, вид, різновид*. Характерні ознаки групи творів, що є однаковими для змісту та форми усіх творців цієї групи, їх тематичної спрямованості, стилю, а також відношення автора до подій, які у цих творах зображуються, до їх змісту зветься *жанром*. Інколи жанром, або жанровим різновидом називають сукупність характерних рис, які характерні для певної групи творів, та ті чи інші специфічні засоби художнього відтворення діяльності.

Розглядаючи усі існуючі типологічні ряди творів літератури та мистецтва – *рід, вид, жанр*, то останній змінюється найчастіше, бо у творчому процесі під впливом подій у оточуючому середовищі постійно відбувається зміна жанрових ознак, а це є результатом оновлення соціально-естетичних категорій та суспільства у цілому. Всі ці чинники вимагають від автора постійних пошуків нових рис, що характеризують ту чи іншу групу творів, а кожен окремий твір має у своїй зовнішній та внутрішній структурах риси, які відповідають життєвим проблемам, особливостям використаного матеріалу та обдарованості конкретного митця.

Як видно з практики сценарної творчості, що одна і та ж тема, один і той же матеріал можуть бути використані для різних жанрових різновидів сценаріїв. Традиційний жанровий розподіл драматичних творів на трагедію, комедію та драму, а також їх численні різновиди, у сценарній справі майже не дійсні.

Коли сценарист починає працювати над сценарною розробкою він має чітко уявляти собі, в якому жанрі буде його задум, сценарій. Невизначеність цього компоненту тягне за собою незрозумілість авторської позиції, бо жанр літературного твору обумовлюється тим ракурсом, який має висвітлювати ту чи іншу тему.

Аналізуючи найголовніші жанри сценаріїв масових видовищ, треба неодмінно врахувати деяку умовність будь-якої класифікації, її експериментальний характер. Тому ні в якому разі не слід вважати, що не може бути якогось іншого підходу до проблеми типології.

Типологія драматургії масових театралізованих заходів остаточно не є розроблена, але деякі фахівці вважають, що серед цих різновидів різноманітних заходів, які здебільшого є так званими *тематичними вечорами*, перш за все, називають *вечір-портрет*, коли йдеться про театралізовану біографію певної конкретної людини або якогось людського гурту, який об'єднує щось спільне (фах, сімейні відносини, місце проживання, спільне навчання та робота тощо). Потім у такому умовному типологічному ряду ідуть *вечори-оповідання*, коли йдеться про досить повний перелік фактів, подій, характерів, місць дії і т. ін.

Наступні це різноманітні *мітинги* – мітинг-концерт, мітинг-реквієм, зонг-мітинг тощо. Однією з типових рис сценарної структури такого заходу завжди була підвищена зацікавленість сценариста місцевим документальним матеріалом, що має безпосереднє відношення саме до певної глядацької аудиторії.

Існує ще одна жанрова класифікація від простішого до складного, тобто у перелік вказаних жанрових різновидів сценаріїв масових театралізованих видовищ закладений принцип послідовного ускладнення кожної наступної «сходінки» цієї типологічної «драбини». Варіант переліку вказаних нижче жанрових різновидів сценарних творів є одним з можливих, але не єдиним і остаточним, він, можливо, ще потребує уточнень, а тому не виключається можливість існування інших типологічних варіантів.

Отже, у сценарному сьогоденні існують або найчастіше зустрічаються такі різновиди сценаріїв масових театралізованих заходів, або їх жанри:

1. Сценарій літературно-музичної композиції .
2. Сценарій концерту (збірного, тематичного, театралізованого).
3. Сценарій тематичного масового театралізованого заходу, що побудований на документальному матеріалі. *(Це сценарні твори, що побудовані, головним чином, на суто фактичному, документальному матеріалі. У цих сценаріях розповідається про дійсні події, у них беруть участь безпосередні учасники цих подій. Такі сценарії в практиці сценарної творчості зустрічаються значно частіше, ніж художні).*
 - 3.1. Сценарій заходу, що присвячується загальнодержавній даті.
 - 3.2. Сценарій заходу, що присвячується ювілейній даті.
 - 3.3. Сценарій заходу, що присвячується представникам певної професії *(присвячення у професію)*.
 - 3.4. Сценарій заходу, що присвячується певній людській спільноті, колективу, товариству тощо.
 - 3.5. Сценарій заходу, що присвячується певній людині *(вечір-портрет)*.
 - 3.6. Сценарій заходу, що присвячується урочистому врученню документів *(паспортів, перепусток, студентських квитків)*.
 - 3.7. Сценарій заходу, що присвячується вшануванню заслужених людей *(пенсіонерів, героїв тощо)*.
 - 3.8. Сценарій сатирично-гумористичної вистави на місцевому матеріалі *(«капусник»)*.
5. Сценарій конкурсно-розважальної програми.
6. Сценарій свята, що проводиться просто неба (Open Air).
7. Сценарій заходу для дитячої аудиторії.

При створенні сценарію масових театралізованих заходів, або ж просто заходів для невеликої кількості присутніх, сценарист повинен мати чітке уявлення про характерні риси кожного з вище вказаних різновидів сценарних жанрів, інакше виникне жанрова плутанина, зникнуть чіткі межі між жанрами. Така ситуація призведе до непрофесійності та погіршення літературно-художніх якостей сценарного першоджерела заходу.

Список використаної літератури.

1. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В. Дозвіллєзнавство: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006.
2. Житницький А. З. Драматургія масових театралізованих заходів : навч. посіб. Харків : Тимченко, 2007.
3. Зайцев В. П. Режисура естради та масових видовищ. – К.: Дакор, 2003.
4. Обертинська А. П. Основи теорії драми та сценарної майстерності : навч. посіб. Київ: Держ. академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2002.
5. Патріс Паві, перекладач з французької Якубяк М. «Словник театру», Львів, 2006.
6. Тексти лекції з навчальної дисципліни «основи сценарної роботи соціального педагога», Модуль 1.
7. Традиційні народні свята зимового циклу : сценарії дипломних робіт студентів / укл. Л. Ф. Голубцова, Ю. А. Рева. Київ : ДАКККиМ, 2002.
8. Укладач Міськова Н. М., методичний орієнтир для клубних працівників з організації культурно-масових заходів (до 200 річниці від дня народження Т. Г. Шевченка), Одеський обласний центр Української культури, Одеса 2014.
9. Укладач Кучеренко С.Г., методичні рекомендації «Робота над сценарієм в клубних закладах», Одеський Обласний центр української культури, Відділ народної творчості фольклору та етнографії, 2019.

ДОДАТОК

Сценарій

**Мітингу-реквієму до Дня вшанування пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939 – 1945 років.
«Не згасити пам'яті вогонь...»**

Місце проведення: м. Ромни

Братська могила

Дата: 8 травня 2024 року

Початок заходу: 09:00 год.

(Стук серця, на його фоні голос. У кінці поступово, наростаючи звучить мелодія)

Диктор. Ніхто не забутий... На попіл ніхто не згорів.

Солдатські портерти на вишитих крилах пливуть...

І доки пам'ять в людей і серця в матерів,

Доти й сини, що спіткнулись об кулі, живуть.

(Пауза)

Ніхто не забутий! На попіл ніхто не згорів!

Звучить музична тема на сцену виходять ведучі.

Ведуча 1. Минають роки, відлітають у вічність... все далі і далі відходять від нас грізні і важкі роки Другої світової війни, але не згасне пам'ять про тих, хто ціною власного життя захищав нашу країну від гітлерівської агресії. Не щезне в пам'яті людській, не піде в забуття великий подвиг і велика трагедія нашого народу – його битва, його перемога.

Ведуча 2. 8 травня 2023 року Володимир Зеленський подав законопроект у Верховну Раду України, яким пропонує встановити 8 травня День пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939 – 1945 років. Із пояснювальної записки: «у європейських державах ця перемога щороку відзначається 8 травня в день капітуляції нацистської Німеччини – вшануванням пам'яті полеглих у Другій світовій війні. З огляду на зазначене та з метою відновлення історичної правди та справедливості Україна як невід'ємна частина великої європейської родини має відзначати День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939 – 1945 років разом з усією Європою і всім цивілізованим демократичним світом саме 8 травня». 29 травня 2023 року Верховна Рада зробила День пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939 – 1945 років 8 травня державним святом, скасувавши День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 9 травня.

Ведуча 1. З 2024 року українці 8 травня будуть відзначати День пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939 – 1945 років.

Ведуча 2. Мітинг з нагоди Дня пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939 – 1945 років оголошується відкритим!

(Звучить Гімн України).

Ведуча 1. Більше півстоліття минуло з тієї тривожної ночі, коли замовкли останні постріли гармат, настала тиша, за яку заплачено ціною життя мільйонів людей. Але слава тих днів, назавжди залишиться в пам'яті нашого народу. Скільки б не минуло років ми завжди будемо пам'ятати подвиг наших земляків.

Ведуча 2. До слова запрошується

Виступ.

- Ведуча 1.** Дорогу ціну заплатив наш народ за участь у найстрашнішій за всю історію війні. Для України Друга світова війна – національна трагедія, під час якої українці, позбавлені власної держави, змушені були воювати за чужі імперські інтереси.
- Ведуча 2.** Ми свято шануємо пам'ять усіх,
Хто власним життям нашу юність зберіг,
Хто впав за свободу у грізну годину,
За землю священну, за Україну!
- Ведуча 1.** Вони у бронзі й камені звелись,
Летять роки і хмари понад ними.
Все менше тих, хто бачив їх колись,
Все менше тих, хто бачив їх живими.
- Ведуча 2.** Мільйонам людей назавжди врізався в пам'ять біль Другої світової війни. Червоним лиховісним полум'ям кривавого терору увірвався він до мирних осель Західної України 17 вересня 1939 року, розірвав небо хижою тінню фашистської навали, димом пожеж, смертю і руїнами Наддніпрянської України 22 червня 1941 року. Вікопомна неділя, мирний день відпочинку, обернувся довгими роками страждань.
- Ведуча 1.** Війна – це 1418 безсонних днів та ночей, кровопролитної боротьби.
- Ведуча 2.** Війна – це на кожні два метри по 22 загиблих.
- Ведуча 1.** Війна – це 13 загиблих щохвилини.
- Ведуча 2.** За роки війни було повністю зруйновано 1710 міст та 70 000 сіл.
- Ведуча 1.** Спалено мільйонів будинків.
- Ведуча 2.** Залишилося без дахів над головою майже 25 мільйонів людей.
- Ведуча 1.** Країна втратила 30% національного багатства.
- Ведуча 2.** На захист Батьківщини підняли всі – і дорослі, і діти. У ті страшні часи діти нарівні з дорослими воювали, працювали на військових заводах, допомагали в шпиталях та лікарнях.
- Ведуча 1.** Але найтяжчий тягар ліг на плечі жінок, бо саме жінки проводжали своїх чоловіків, саме вони чекали їх до останнього, саме вони отримували поховальні листи на своїх синів та чоловіків.
- Ведуча 2.** Друга світова війна стала найбільш кривавою і жорстокою в історії людства – загинуло від 50 до 85 мільйонів людей. Українці воювали на боці антигітлерівської коаліції (Об'єднаних націй) – в складі Червоної армії й армій західних союзників, підпільних рухів опору – та здійснили значний внесок у перемогу над нацизмом.
- Ведуча 1.** Багато лиха наробила Друга світова війна. Ціною перемоги стали надзвичайні втрати впродовж 1939 – 1945 років – українців та інших народів, які проживали на нашій землі, але не зважаючи ні на що, наш народ переміг.
- Ведуча 2.** До слова запрошується представник від організації «Ветерани України»

(Виступ представника організації «Ветерани України»).

- Ведуча 1.** Друга Світова війна закінчилася зусиллями дипломатії, але виграна вона була сміливими воїнами та зброєю. Зараз, як і в роки Другої світової війни Україна воює з агресором. Ця боротьба триває щоденно і ми не маємо права програти, бо, як і багато років тому, захищаємо рідну землю, боронимо своє право вільно обирати майбутнє.
- Ведуча 2.** Свята пам'ять про Другу світову війну залишиться з нами, як високий зразок мужності, сили духу, самопожертви, тяжкої праці, і водночас вічної скорботи за тими, хто віддав життя за свободу нашої Вітчизни.

Ведуча 1. Сьогодні ми звертаємося до історії, щоб зачерпнути сил із джерел стійкості та нескореності, переосмислюємо події Другої світової війни, руйнуємо радянські історичні міфи, ведемо чесний діалог навколо складних сторінок минулого.

Ведуча 2. Окреслюючи перспективи майбутнього, ми повинні вдивлятися в минуле, черпати з нього той безцінний скарб, що не дасть згубити головне, розчинитися серед дрібних проблем.

Ведуча 1. І живуть у пам'яті народу
Його вірні дочки і сини,
Ті, що не вернулися з походів
Грізної, великої війни.

Ведуча 2. Їх життя, їх помисли високі,
Котрим не судилося розцвісти,
Закликають мир ясний і спокій,
Як зіницю ока, берегти.

Ведуча 1. Вшануймо хвилиною мовчання пам'ять всіх жертв Другої світової війни 1939 – 1945 років.

(Хвилина мовчання. Звучить метроном).

Ведуча 2. Запрошуємо всіх учасників мітингу покласти квіти до підніжжя пам'ятника
воїнам – визволителям.

*(Звучить музика на покладання квітів. Учасники мітингу покладають квіти до
пам'ятнику).*

Ведуча 1. Урочистий мітинг з нагоди Дня пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій
світовій війні 1939 – 1945 років оголошується закритим.

Звучить Гімн України.

Ведуча 2. Миру, щастя і злагоди усім нам!

Ведуча 1. Дякуємо за увагу.

Сценарій розроблений: КЗ «Центр розвитку культури та туризму» РМР.

Сценарій
літературно – музичної композиції до Дня народження
славного сина України Василя Симоненка.
«Вірне серце – я кладу тобі до ніг...»

Місце проведення: м. Ромни
Сцена МБК

Дата: 8 січня 2024 року

Початок заходу: 17:00 год.

Пролог «Серцем відчуємо ще одну людську долю».

Сценічне оформлення: чорні куби – 4 штуки; 2 ширми на колесах, які з'єднані одна з одною та мають два кольори: з одного боку чорна (на неї протягом заходу «Сучасники» будуть чіпляти прочитані вірші поета, ніби його рукописи), з іншого біла (буде відбуватися відео-проекція). Учасники заходу – «Сучасники» вдягнені в чорний одяг (сорочка та брюки). До початку заходу звучить лірична музика, завіса відкрита, але на сцені тільки декорації, «Сучасників» ще немає. Поступово музика притихає. На сцену повільно виходять «Сучасники», вони по черзі говорять слова.

Сучасник 1. Сьогодні ми прилучимося до життєдайного Симоненкового слова.

Сучасник 2. Серцем відчуємо ще одну людську долю.

Сучасник 3. Відчувши його, можливо, станемо трохи...

Сучасник 4. Мудрішими

Сучасник 5. Правдивішими.

Сучасник 6. Людянішими.

«Сучасники» сідають на куби та дивляться відео-проекцію: хата в якій народився Василь Симоненко. Паралельно звучить голос Симоненка «Що я можу сказати про себе? Ще так мало прожито і так мізерно мало зроблено. Хочеться бути людиною. Хочеться робити гарне й добре. Хочеться писати такі вірші, які б мали право називатися поезією. І якщо це мені вдається рідко, то це не тому, що я не хочу. А тому, що мало вмю і мало знаю».

По закінченню тексту «Сучасники» на фоні музики починають по черзі говорити.

Звучить музичний фон.

Сучасник 1. 1962 року вперше і в останнє в ефірі українського радіо прозвучав голос видатного українця, поета Василя Симоненка.

Сучасник 2. Це було його інтерв'ю після виходу першої прижиттєвої збірки «Тиша і грім».

Сучасник 3. Так душевно, повільно, не голосно говорив він в повсякденні.

Сучасник 4. «Л» вимовляючи м'яко по-полтавські.

Сучасник 5. Про свою ж любов до України та свого народу.

Сучасник 6. Поет говорив ствердно, потужно і переконливо.

Сучасник 1. Люди — прекрасні.

Земля — мов казка,

Кращого сонця ніде нема.

Загруз я по серце

У землю в'язко.

Вона мене цупко трима.

Сучасник 2. І хочеться

Бути дужим,

І хочеться так любить,

Щоб навіть каміння байдуже

Захотіло ожити

І жийть!
Сучасник 3. Воскресайте, камінні душі,
Розчиняйте серця і чоло,
Щоб не сказали
Про вас грядущі:
їх на землі не було...

Епізод 1 «Я хочу бути несамошитим...».

На відео-проекції фото Василя Симоненка, його збірки, рукописи. Звучить музичний фон.

Сучасник 1. Він мало жив. Немов літак, що ховається за обрієм швидше, ніж долинув до нас могутній гук його серця, зарядженою тривоною 20 віку і любов'ю до української землі.

Сучасник 2. Звук моторів неодмінно гине, а звук поетового серця, хитаючи серця мільйонів, відроджується в душі народу.

Сучасник 3. Василь Симоненко коротким життям зробив чесне безсмертя, хоч про свою дочесну і поза чесну славу він ніколи не думав.

Сучасник 4. Симоненкова дорога... Важка, трагічна і коротка.

Сучасник 5. Поетові судилося йти по ній лише коротких 28 років.

Сучасник 6. Але коротка дорога не знає короткої пам'яті.

Сучасник 1. Я хочу бути несамошитим,
Я хочу в полум'ї згоріть,
Щоб не жаліти за прожитим,
Димком на світі не чадіть.
Щоб не пекли дрібні образи
Дрібненьку душу день при дні,
Я згоден видухнуть відразу,
Неначе бомба на війні.
І диву дивному даюся
Що з того користі катма:
Чомусь не лопаюся, не рвуся —
Напевне капсуля нема.

Сучасник 2. Доля відміряла Василю Симоненку неповних 29 літ.

Сучасник 3. Він як зірка – яскраво засяяв на небосхилі і швидко згас в ніч з 13 на 14 грудня 1963 року.

Сучасник 4. А за три місяці до того не відворотного дня у власному щоденнику Симоненко занотовував свої окрайці думок.

Сучасник 5. «Учора написав казку про «Дурила» єдиним подихом, жаль, що нікому її прочитати».

Сучасник 6. Казку яку поет добре затамив ще з дитинства, вона про тих, хто забирає не лише Батьківщину, а й позбавлю синівського обов'язку освідчитись в цій любові. Щиро, відверто, не боячись.

Сучасник 2. Світ який — мереживо казкове!..
Світ який — ні краю ні кінця!
Зорі й трави, мрево світанкове,
Магія коханого лиця.

Світе мій гучний, мільйонноокий,
Пристрасний, збурунений, німий,
Ніжний, і ласкавий, і жорстокий,
Дай мені свій простір і неспокій,
Сонцем душу жадібну налий!

Продовження вірша звучить у записі, у виконанні самого автора – Василя Симоненка.

Епізод 2 «В мене була лиш мати, та був іще сивий дід...».

На відео-проекції фото Симоненка, його друзів, його дому, його родичів.

Сучасник 1. «Я – українець! От і вся моя біографія», так ствердно заявляв Симоненко.

Сучасник 2. Як власне і його однодумці, ті відчайдухи, що були поруч із ним у 60-ті.

Сучасник 3. Вони прагнули до змін у суспільстві своїм поетичним словом, що мало силу динаміту.

Сучасник 4. Василь Симоненко змушував вірити йому.

Можна вірить другові чи милій,
Марить наяву чи уві сні,
Білизну червневих ніжних лілій
Заплітатъ букетами в пісні.
Можна жить, а можна існувати,
Можна думать – можна повторять.
Та не можуть душу зігрівати
Ті, що не палають, не горять!
Люди всі по-своєму уперті:
Народившись, помирає кожна,
А живуть століття після смерті
Ті, що роблять те, чого «не можна».

Сучасник 1. Починається історія життя Василя Симоненка із глухого села Біївців – того невеликого полтавського селища, що єдиною зеленою улицею біжить до Лубен, Полтави, Києва – і вливається у великий людський океан.

Сучасник 2. На тій вулиці над Удаєм-рікою стоїть сиротою старенька селянська хата, де 8 січня 1935 року народився майбутній український поет Василь Андрійович Симоненко.

Сучасник 3. Через ту непомітну і печальну хату пройшли голод і холод, її не проминула велика війна і всі лихоліття нашого віку.

Сучасник 4. З діда-прадіда Василь Симоненко – селянин. Мати, Ганна Федорівна Щербань та дід Федір були для малого Василя найпершими вчителями-порадниками.

Сучасник 5. В мене була лиш мати,
Та був іще сивий дід, —
Нікому не мовив «тату»
І вірив, що так і слід.

Був певен, що батько лишній,
Крикливий, немов сусід,
Коли заставав на вишні,
На мене кричав, аж блід...

Я вірив, що краще всього
Пісні, які знав дідусь.
Вмощує на коліна до нього
І в очі йому дивлюсь...

І плачу, було, й сміюся,
Як слухаю ті пісні...
Спасибі ж тобі, дідусю,
За те, що ти дав мені...

- Сучасник 6.** Дід Федір, що так гарно вишивав рушники, часто розповідав онукові про історичне минуле нашого народу.
- Сучасник 1.** «А так хотілося щоб був батько ну нехай би нагримав раз чи два, все одно він би тата слухав і ловив би його слова», так щемливо Василь Симоненко згодом писав в автобіографічній повісті «Кривда».
- Сучасник 2.** Мати ж Ганна Федорівна, мріяла стати вчителькою навіть вступила до Лубенського педагогічного інституту, однак не закінчила його через сімейні проблеми.
- Сучасник 3.** Зерна любові до рідного краю засіяні у Василевій душі – дідом і матір'ю швидко проростали.
- Сучасник 4.** Зволожені чистою материнською сльозою, зігріті променями сонця, що ледве пробивалися через віконця наповненої сирітством та убогістю рідної хати.
- Сучасник 5.** Нелегке було дитинство Симоненка, що припало на воєнні і після воєнні роки.
- Сучасник 6.** У школі він вчився тільки на «відмінно». Десятирічку закінчив із золотою медаллю.
- Сучасник 1.** П'ять класів закінчив у Біївцях, а решту – сусідніх селах Єнківцях та Тарандинцях.
- Сучасник 2.** А це щоденно дорога за будь якої погоди майже за 9 км від рідного села, і це лише в один кінець.
- Сучасник 3.** Тільки ніколи, ні разу він не запізнився на урок.
- Сучасник 4.** «Доки до школи дійду, то всі уроки повторю, а як назад повертаюся, то всі пісні переспіваю».
- Сучасник 5.** Так згадував Василь Симоненко своє шкільне життя.

На відео лист – спогад вчительки Уляни Миколаївни Демченко про шкільні роки Василя Симоненка, паралельно звучить дикторський голос, який читає цей спогад.

Епізод 3 «Принесли в гуртожиток в кімнату, теплі-теплі спогади мені».

На відео-проекції фото Симоненка, його роки молодості.

- Сучасник 6.** По закінченню школи Василь Симоненко вступає на факультет журналістики Київського університету ім. Т. Г. Шевченка.

В записі звучить голос матері поета Ганни Федорівни, яка розповідає про написаний лист Василю Симоненку в студентські роки.

- Сучасник 1.** Знов листа мені прислала мати.
Невеличкий лист — на кілька слів.
Пише рідна, що навколо хати
Наш садок вишневий забілів.
- Сучасник 2.** Наче вчора бігав я до школи
І садив ті вишеньки малі,
А тепер гудуть над ними бджоли
І поважні пустуни-джмелі.
- Сучасник 3.** Слів таких і треба небагато,
Та вони, як весняні пісні,
Принесли в гуртожиток в кімнату
Теплі-теплі спогади мені.
- Сучасник 1.** У студентські роки Симоненко пише багато віршів.
- Сучасник 2.** Але в умовах прискіпливої радянської цензури друкувався неохоче.
- Сучасник 3.** «Поезія безплідна, як толока», говорив сам поет.
- Сучасник 4.** Лише дехто з однокурсників чув його поезію.

Сучасник 5. Пік соціально-загостреної Симоненківської творчості припадає на завершення навчання.

Сучасник 6. З притаманним йому молодечим максималізм, він таврує тодішні ситуації на витоптаній поетичній ниві.

Сучасник 4. Я жив не раз, хоч не в одній оправі,
Вмирав не раз і знову воскресав,
Серцями людськими, мов каменем, кресав,
Втопивши біль у віковій заграві.

Сучасник 5. Тоді, як ви плелися невеселі,
Опутані кайданами в катівні,
Мартінови під ваші сні наївні
Мені стріляли в груди на дуелі.

Сучасник 6. Я не вмирав. На прив'язі міцному
Мене, мов пса, покірні холуї
Тримали в закутку холодному, тісному,
Закинувши в віддалені краї.

Та не піддавшись зарібку легкому,
Я не прислужував ніколи і нікому.

Сучасник 1. Згодом Симоненко долучається до роботи в студентській літературній студії.

Сучасник 2. Стає її керівником.

Сучасник 3. Найближче до Симоненка був його ровесник і однокурсник Микола Сом.

Сучасник 4. З ним він і гаряче дискутував

Сучасник 5. І ділився не лише останнім окрайцем хліба.

Сучасник 6. А й окрайцями своїх думок.

На екрані лист, який Симоненко написав Миколі Сому, звучить дикторський голос, який зачитує цього листа.

Епізод 4 «Тиша і грім».

На відео-проекції фото поета, будівлі редакції в якій працював Симоненко.

Сучасник 1. Після закінчення університету Василь поїхав у Шевченківський край.

Сучасник 2. Саме тут, у Черкасах, найповніше розкрився його самобутній талант поета і журналіста.

Сучасник 3. Він спершу працює в обласній газеті «Молодь Черкащини».

Сучасник 4. А пізніше здібного журналіста призначають власним кореспондентом республіканської «Робітничої газети», по Черкаській області.

Сучасник 5. Зранку щодня Василь поспішав на нелегку журналістську роботу.

Сучасник 6. А ввечері у своєму щоденнику він занотовував свої окрайці думок.

Сучасник 1. Свою першу збірку «Тиша і грім» до видавництва Василь Симоненко направив із Черкас.

Сучасник 2. Після виходу збірки «Тиша і грім» поет зрозумів, що гідний бути членом спілки письменників.

На відео проекції виступ Олени Кульчий (директор центрального державного архіву музею літератури і мистецтва України), яка зачитує унікальний документ «Про подання заяви Василя Симоненка до спілки Українських письменників».

Сучасник 3. До появи першої збірки поет мало друкувався.

Сучасник 4. Однак, як журналіст, він сміливо втручався у різні сфери життя.

Сучасник 5. Різко критикував бюрократизм, засуджував зневагу до людей, праці.

Сучасник 6. Дядька затримали чи впіймали —
Дядька в сільраду ескортували.
Дядька повчали і докоряли:
«Як вам, дядьку, не ай-ай-ай
Красти на полі свій урожай!
У кого ви крали?
Ви крали в себе.
Це ж просто сором красти свій труд».

— Чому він злодій?
З якої речі?
Чому він красти пішов своє?
Давить той клунок мені на плечі,
Сором у серце мені плює.
Дядька я вбити зневагою мушу,
Тільки у грудях клекоче гроза:
Хто обікрав, обскуб його душу,
Хто його совісті руки зв'язав?
Де вони, ті відгодовані й сірі,
Недорікуваті демагоги й брехуни,
Що в'язи скрутили дядьковій вірі,
Пробираючись у крісла й чини.
Їх би за грати! Їх би до суду!
Їх би до карцеру за розбій!
Доказів мало??? Доказом будуть
Лантухи вкрадених вір і надій.

Сучасник 1. Провінційні Черкаси тиснули на Симоненка, вони не сприяли його творчому розквіту.

Сучасник 2. Але, коли він став кореспондентом газети «Молодь Черкащини» справи пішли веселіше.

Епізод 5 «Любов до Батьківщини чи не найвищий акорд у поезії Симоненка».

Сучасник 3. Поет хоч і жив і працював у Черкасах, був членом клубу «Творчої молоді» його душею і окрасою.

Сучасник 4. Засновниками цього творчого осередку були відомі українські митці: Алла Горська, Івани Драч та Світличний, Ліна Костенко, Євген Сверстюк, Василь Стус, Микола Вінграновський.

Сучасник 5. Симоненко охоче роз'їжджав по Україні, як загально визнаний поет.

Сучасник 6. Брав участь у літературних вечорах, виступав перед молоддю.

Сучасник 1. Прагнув пробудити в душах перевесників бажання до національного відродження.

В записі звучить фрагмент вірша «Україно п'ю твої зіниці» у виконанні Симоненка, вірш підхоплює Сучасник 2.

Сучасник 2. Одійдіте, недруги лукаві!
Друзі, зачекайте на путі!
Маю я святе синівське право
З матір'ю побути на самоті.

Рідко, нене, згадую про тебе,
Дні занадто куці та малі,

Ще не всі чорти втекли на небо,
Ходить їх до біса по землі.

Бачиш: з ними щогодини б'юся,
Чуєш — битви споконвічний грук!
Як же я без друзів обійдуся,
Без лобів їх, без очей і рук?

Україно, ти моя молитва,
Ти моя розпука вікова...
Гримотить над світом люта битва
За твоє життя, твої права.

Хай палають хмари бурякові,
Хай сичать образи — все одно
Я проллюся крапелькою крові
На твоє священне знамено.

Сучасник 3. Цензура перевіряла всі вірші поета і нажаль не всі друкувалися в такому вигляді, як були написані.

Сучасник 4. Любов до Батьківщини чи не найвищий акорд у всій його поезії.

Сучасник 5. Сповненої глибокої любові до України за яку він вболівав душею.

Сучасник 6. І щоразу ставав в її оборону.

В записі звучить фрагмент вірша «Ти знаєш, що ти - людина» у виконанні Симоненка.

Сучасник 3. Його найсильніші твори не друкувалися навіть у період Хрущовської відлиги.

Сучасник 4. Водночас шпальти газет рясніли оптимістичними й похвальними статтями та інформацією.

Сучасник 5. А з іншого його називали націоналістом.

В записі звучить дикторський голос, який зачитує витяг із Мюнхенської газети «Шлях перемоги».

Сучасник 1. Де зараз ви, кати мого народу,
де сила ваша, велич ваша де?
На тихі зорі і на ясні води
Вже злоба ваша чорна не впаде.
Народ росте, і множиться, і діє
Без ваших нагаїв і палаша.
Під сонцем вічності древніє й молодіє
Його жорстока й лагідна душа.
Народ мій є, народ мій завжди буде,
Ніщо не перекреслить мій народ!
Пощезнуть всі перевертні й приبلуди,
і орди завойовників-заброд
Ви, байстрюки катів осатанілих,
не забувайте, виродки, ніде:
- Народ мій є! В його гарячих жилах
Козацька кров пульсує і гуде!

Сучасник 6. У Черкасах поет жив на бульварі Шевченка і це доволі символічно.

Сучасник 1. Сам Симоненко писав: «Щось у мене було від діда Тараса і від прадіда Сковороди».

Сучасник 3. Все в тобі з'єдналося, злилося —

Як і поміститися в одній! —
Шепіт зачарований колосся,
Поклик із катами на двобій.
Ти даєш поету дужі крила,
Що підносять правду в вишину,
Вченому ти лагідно відкрила
Мудрості людської глибину.
І тобі рости й не в'януть зроду,
Квітують в поемах і віршах,
Бо в тобі — великого народу
Ніжна і замріяна душа.

Епізод 6 «Танув на очах».

На відео-проекції фото поета, його творчий доробок.

Сучасник 2. Він ненавидів смерть, знаючи, що вмирає.

Сучасник 4. Смуглий із високим чолом, гладенько зачесаним назад чорним волоссям.

Сучасник 5. Таким знали Симоненка друзі Василя.

Сучасник 6. Танув на очах.

Сучасник 1. Свою тяжку невиліковну хворобу відчував лише він один.

Сучасник 2. Ще 1955 року у день свого 20-ти ліття поет написав такого сумного вірша.

Сучасник 4. Не докорю ніколи і нікому,
Хіба на себе інколи позлюсь,
Що в двадцять літ в моєму серці втома,
Що в тридцять – смерті в очі подивлюсь.

Моє життя – розтрошене корито,
І світ для мене – каторга і кліть...
Та краще в тридцять повністю згоріти,
Ніж до півсотні помаленьку тліть.

Сучасник 5. Так просто чи всерйоз визначив свій вік, помилившись трошки більше, як на рік.

Сучасник 6. Але попри все він писав, хоча його вірші і не друкували.

Сучасник 1. Писав, бо вірив...

Немає смерті. І не ждїть – не буде.
Хто хоче жити – ніколи не помре.
І будуть вічно веселитись люди,
І танцювать дівчата в кабаре.
І в сіру ніч, коли мене не стане,
Коли востаннє римою зітхну –
Я не помру, лиш серце в грудях стане,
Схолоне кров, а я навік засну.

Фінал «Лебеді материнства».

На відео-проекції фото поета, фото останніх років життя.

Сучасник 2. 1964 року вийшла друга збірка з символічною назвою «Земне тяжіння».

Сучасник 3. Згодом його книжечка прози «Вино з троянд» та вибрані поезії в 1966 році.

Сучасник 4. Після цього 15 років твори Василя Симоненка не видавалися.

Сучасник 5. Аби загасити світло його правдивого слова.

- Сучасник 6.** І лише 1995 року творча спадщина Симоненка удостоєна національної премії України ім. Тараса Шевченка, посмертно.
- Сучасник 1.** Мріють крилами з туману лебеді рожеві,
Сиплють ночі у лимани зорі сургучеві.
Заглядає в шибку казка сивими очима,
Материнська добра ласка в неї за плечима.
- Сучасник 2.** Ой біжи, біжи, досадо, не вертай до хати,
Не пущу тебе колиску синову гойдати.
Припливайте до колиски, лебеді, як мрії,
Опустіться, тихі зорі, синові під вії.
- Сучасник 3.** Темряву тривожили криками півні,
Танцювали лебеді в хаті на стіні,
Лопотіли крилати і рожевим пір'ям,
Лоскотали марево золотим сузір'ям.

В записі звучить фрагмент вірша «Лебеді материнства», який читає мати поета – Ганна Федорівна та сам поет – Василь Симоненко. Закінчується вірш піснею у виконанні Волинського хору.

- Сучасник 4.** Василь Симоненко був незрадливим материнській любові та синівській вірності Батьківщині.
- Сучасник 5.** Та нажалі так несправедливо мало прожив.
- Сучасник 6.** Однак вічно житиме його поетичне слово.
- Сучасник 1.** А разом з поезією житиме в людей пам'ять про ім'я її автора, краса і потуга Симоненківського слова.
- Сучасник 2.** Незрадлива любов.
- Сучасник 3.** Лебедина вірність.
- Сучасник 4.** Своему народу.
- Всі разом.** Своїй Україні!

«Сучасники» сідають на куби та дивляться відео-проекцію: хата в якій народився Василь Симоненко. Паралельно звучить голос Симоненка «Симоненко сам про себе». Світло на сцені поступово згасає, «Сучасники» залишають сцену.

Сценарій розроблений: КЗ «Центр розвитку культури та туризму» РМР.

**Сценарій календарно-обрядового дійства
«Щедрий вечір»**

Місце проведення: м. Ромни

Дата: 13 січня 2024

Початок заходу: 09:00 год.

ЩЕДРУВАННЯ — давній звичай новорічних обходів, під час яких групи щедрувальників (переважно молоді) піснями славили господарів, бажали їм здоров'я й достатку, за що отримували винагороду. Щедрування супроводжувалося магічними діями, музикою, танцями, пантомімою, обрядовими іграми з масками. Обрядових новорічних пісень - щедрівок (різновид колядок) співали окремо господарю, господині, хлопцю, дівчині, усій родині, були щедрівки дитячі, жартівливі, пародійні.

На відміну від колядування щедрування незначною мірою відчуло на собі вплив християнської церкви. На кінець XIX ст. обряд переважно став явищем народної художньої творчості. Таким він зберігся й до сьогодні.

1 колядник. Ми йшли на вогник до цієї хати, не хотіли добрих людей на шляху минати.
Добрий вечір вам!

2 колядник. Добрий вечір, добрий господар! Чи дозволите щедрувати, з Новим роком вас вітати, щастя, здоров'я побажати?

Хазяїн. !?

3 колядник. Прийшли щедрувати до вашої хати.

Всі. Щедрий вечір! Добрий вечір!

4 колядник. Тут живе господар — багатства володар.

Всі. Щедрий вечір! Добрий вечір!

5 колядник. А його багатство — золотії руки.

Всі. Щедрий вечір! Добрий вечір!

6 колядник. А його потіха — хорошії діти.

Всі. Щедрий вечір! Добрий вечір!

7 колядник. Гей ти, наш пан господар,

Пан господар на ім'я

У тебе в домі так, як у раю:

1 колядник. У тебе столи клинові,
На них скатерті все шовкові,
У тебе скрині все ковані,
У них червінці не раховані.

(Співають «Ой сивая та зозуленька»).

2 колядник: А защедруємо до господині!

3 колядник. Ой ясна, ясна на небі зоря,
А ще найкраща в дядька жона.
По двору ходить, як сонце сходить.
Як засміється — сад-виноград в'ється,
Як зажартує — коня дарує.

4 колядник. Ой не садить дядьку жінку біля віконця,
Біля віконця, біля дірочки,
Бо вкрадуть жону замість дівочки.

5 колядник. Знаємо, дядьку, гарну дитину маєте!

Дівчина. По воду йшла, як зоря зійшла,
В сінечки ввійшла, там люди сидять,
Люди сидять, її питають:

-Чи ти царівна, чи королівна? –
Я не царівна, не королівна,
Батькова дочка, гречна дівчина.

Хлопець. Місяць сяє поміж зорьками,
Сокіл літає поміж галками,
Ваш син гуляє поміж дівками.
Поїхав до тестя в двір, тесть вибігає,
Коня розпрягає,
А теща в хаті столи застеляє,
Й ми тебе хлопчику не забуваємо,
З Новим роком поздоровляємо.

(Стук у двері. Заходить Береза, веде козу).

Береза. Дозвольте зайти до вашої хати, і козі поскакати.

Коза. Го-го-го, я коза сіра, коза біла,
Ріжками заколю, ніжками затопчу,
Хвостиком замету.

Береза. Де взявся заєць, став козу лаять:

Заєць. Дурна коза, діточкам не матиця.
Пішла б у лісок, нарвала травиці.
І сама б їла, і діточок кормила.
А в Макіївці всі хлопці стрільці,
Встрелили козу в праве вушко,
В праве вушко, в саме сердечко.

Всі. Тиць, коза впала, хвіст задрала і закричала:

Коза. Ме-е-е-е-е-е-е-е-е-е.

Береза. Треба козиці три куски сала, щоб коза встала, весела стала.

6 колядник. Дайте козі вівса, а нам – ковбаса.

7 колядник. Дайте козі ячменю, а нам – грошей повну жменю.

1 колядник. Як маєш сина – давай сира.

2 колядник. Як маєш дочку – давай горілочку.

3 колядник. Ой пляшу, пляшу – знаю до кого, Дасть мені хазяйка пів золотого.

4 колядник. Ой, скачу, скачу – бо гроші бачу.

А йди, хазяїн, до комори,
Ключики бери, ключики бери,
Скриньки розмикай, скриньки розмикай,
Нам грошей давай!
Ой, давай, давай, не затинайся!

Всі. Не маєш дати – не підемо з хати!

5 колядник. Хай вам щастить у році новому прожити,
Грошей багато нажити.

6 колядник. Зі святом, з Новим роком!

Всі. Щедрий вечір! Добрий вечір!
Добрим людям на здоров'я!

(Співають «Щедрик, щедрик, щедрівочка»).

*Сценарій розроблений: Одеським обласним центром Української культури.
Упорядник: Завідувач відділу НТФЕ – Кучеренко С.Г., 2020 рік*

Сценарій календарно-обрядового дійства «Андріївські вечорниці».

Місце проведення: м. Ромни

Дата: 13 грудня 2024

Початок заходу: 16:00 год.

АНДРІЯ – молодіжне свято, близьке за змістом до Катерини. Відзначалося 30 листопада за ст. ст. і відповідало церковному святу Андрія Первозданного. Молодіжні зібрання цього дня були наповнені веселощами й розвагами і подекуди називалися великими вечорницями. На Андрія вдавалися до різноманітних прийомів любовно-шлюбної магії засівання конопель, ворожінь із балабушками, калитою тощо. Ці ворожіння мали відповісти на такі основні питання: чого чекати в Новому році – шлюбу чи смерті, якщо шлюбу – то хто буде чоловіком, чи буде шлюб щасливим. Намагалися також дізнатися про професію, матеріальне становище майбутнього чоловіка, главенство у майбутній сім'ї. Магічні дії нерідко супроводжувались відповідними примовками:

Андрію, Андрію!
Я на тебе коноплі сію;
Спідницею волочу,
Бо дуже заміж хочу.

Вже у минулому столітті молодіжні ворожіння втратили свою магічну функцію і перетворились на традиційні ігри, що супроводжувались сміхом і жартами.

Для свята Андрія є характерною певна «карнавальна свобода». У цю ніч, як і в новорічну, негласно дозволялися деякі прояви антигромадської поведінки, які в інший час гостро засуджувалися і навіть підлягали покаранню за звичасвим правом. У ролі «порушників порядку» звичайно виступали парубки та підлітки. Набір типових андріївських жартів не вирізнявся особливою вибагливістю: парубки знімали з воріт хвіртки і заносили на край села, підпирали кілком двері хати, вилазили на стріху і затикали комин, пускали в димар горобців тощо. Особливо звитяжним вважалося вміння підняти воза і поставити його на чийсь хату. Такі ритуальні безчинства творили здебільшого на подвір'ях, де були дівчата на порі. Веселі андріївські та катерининські вечорниці припадали на період 40-денного Пилипівського посту і, отже, суперечили християнській моралі. Але спроби духовенства подолати цю традицію були безуспішними.

Символи свята: Калита.

Звичай: молодіжні вечорниці (парубоча складка); дівочі гадання; витанцювання коцюби, кусання калити.

Обрядові страви: калита; вареники.

Необхідно: рукоділля, тісто, дрова, рушник утирати руки, готова Калита та прикраси до неї, вода, червоний пояс, коцюба, зварені вареники та посуд до них, атрибути для ворожіння.

Сцена прикрашена зимовими ялинками та стилізованими українськими рушниками. В глядацькій залі (по-під сценою) оформлений куточок святково прибраної української світлиці: лавка, стіл, піч, горицики, макітри, вишиті рушники, на долівці доріжки. На столі вишитий рушник, а на ньому запашиний Хліб, сіль та мед, калина, яблука. Лунає музика до зали заходить Господиня (Світлана Рубанович) і співає звертаючись до гостей «Зеленеє жито», після закінчення пісні звертається до глядачів:

Господиня. Добрий день, дорогі гості! Добрий день всі друзі, колеги та глядачі! Я дуже рада всіх вас бачити у себе в хаті! Спасибі, що завітали до мене сьогодні напередодні дня Андрія або Калити – найвеселішого свята молодості! Я хочу, щоб сьогодні ожили перед нами вечорниці в ніч на Андрія, а ігри, забави може нагадають комусь молодість!

Хай сьогоднішнє свято допоможе нам відродити народні традиції. 13 грудня день пам'яті одного із дванадцяти апостолів Христових – Андрія Первозданного. Старі люди казали, що святий проповідував християнство у Скіфії і дійшов аж до Києва, де на одному із пагорбів поставив хрест, де й спорудили Андріївську церкву. Але ж це свято зветься ще й Калита – це дуже давня назва, і свято це припадає на темну пору року, коли як кажуть, день до обіду. Отож магічними ритуалами люди намагалися допомогти сонцю розгорітися. Свято Калити – це культ вогню, сонця а ще й шлюбна магія.

Ой, забарилася я тут з вами треба тісто готувати, скоро дівчата прийдуть

(порається біля столу, готує все для тіста).

Десь здалеку чути пісню, вона наближається, і от вже у двері стукають. Господиня відчиняє двері, заходять дівчата (народний ансамбль української пісні «Калина»).

1 дівчина. Добрий вечір!

2 дівчина. З Калитою будьте здорові!

3 дівчина. З Калитою золотою, з пресвітлим Святим!

Господиня. Будьте і ви здорові.

4 дівчина. А чи можна завітати до вас на вечорниці?

Господиня. Заходьте, заходьте, дівчата! Вже час тісто місити, Калиту випікати.

1 дівчина. А що потрібно, щоб Калита смачна вийшла?

Господиня. Я розкажу вам, як випікати Калиту. Робиться вона у вигляді тонкого коржа. «Рік стоншився» – кажуть люди. Зараз ми замісимо тісто. Сипте борошно, цукор. кладіть мед, яйця, жир. Та не забудьте що кожна з вас повинна взяти участь у приготуванні цього солодкого коржа!

Ви, дівчата, розкачайте тісто, а ви ліпіть узор – колоски, зубчики, зірочки, косицю робить. На коржі зробимо багато зубців, бо хлопців та дівчат багато прийде. Посипимо зверху маком, змастимо медом, щоб солодка була. Зараз всі по черзі будемо місити тісто.

(Міють руки, втираються рушником).

Господиня. Одну спільну справу ми робимо, тому праця і вода, і цей рушник єднають нас.

Дівчата по черзі місять тісто, запрошують когось з глядачів допомогти, тихо співають.

Господиня. Дівчата, велике значення має складення дров у печі. Дрова розкладаються хрест навхрест – це символ сонця і вогню. Оскільки вогонь здійснює важливу справу – випікає Калиту, то ми мусимо звернутися до нього з добрим словом. Тому розводячи його приказуйте:

Гори, вогонь, ясно,
Спечи нам Калиту красну,
Щоб ми її кусали
І горя не знали.

(дівчата повторюють).

Господиня. От піч вже вогнем надихалася і напалилася, пора й Калиту саджати.

Господиня. *(до 1 дівчини)* А ну, окропи перед Калитою дорогу! При цьому обов'язково треба приказувати: «Водице – студенице, окропи Калиті дорогу до печі від порогу, а від печі до стелі, щоб ми були гарні та веселі!»

(ставлять Калиту в піч).

Господиня. Давайте заспіваємо, дівчата, доки Хлопці прийдуть.

(співає «Калина»)

Господиня виймає Калиту із печі. Кожна дівчина виймає квітку, чи калину, або стрічку і прикрашає Калиту. Її передають із рук в руки.

Господиня. Прикрашайте, дівчата, Калиту, прикрашайте! Побажання примовляйте!

1 дівчина. Чия квіточка з самого низу буде – та й заміж перша піде.

2 дівчина. На яку сторононьку, та й покрийть головоньку.

1 дівчина. У Тетяни молодий зі сходу буде. А Олену на захід заведе.

2 дівчина. Оксану на північ, а Наталку на південь.

Господиня. Денне світле сонце лягло на спочинок і тепер Калита сятиме і в оселі, і в наших душах.

Дівчата. Сонце заходить, а Калита сходить. *(Тричі).*

1 Дівчина. Ой, Калита, Калита,
Із чого ти вилита?

2 Дівчина. Ой, я з жита сповита,
Ой, я сонцем налита,
Для красного цвіту,
По білому сіту.

(Прикрашену Калиту поставили на стіл. Сіває «Калина». За дверима чути стукіт).

1 Хлопець. Пустіть до хати!

1 Дівчина. Гарненько попросіть. *(Знову стукають).*

2 Дівчина. Хто такий?

1 Хлопець. Пес рябий, баран круторогий, ведмідь клишоногий. Пустіть до хати.

1 Дівчина. Не пустимо в хату. Дуже вас багато.

2 Хлопець. Пустіть ліпше, бо буде гірше!

Дівчата. Ми як візьмемо рогатини, поламаємо вам спини!

Хлопці. Дівчатонька, голуб'ятонька, та ми прийшли не битися, а миритися!

(Дівчата пускають Хлопців).

1 Хлопець. Добрий вечір, господині!

2 Хлопець. Добрий вечір всім дівчатам!

З Калитою будьте здорові!

З Калитою золотою!

З пресвітлим святом!

(Кланяється, підходять до Калити).

Оце так Калита! Славна та красна, на увесь світ ясна!

Господиня. А де ж ваш старший? Хочемо на нього подивитися і перевірити, чи знає свій устав?

Старший. Мене старшим обрали, а устав наш такий: гуляти чесно, тихо та смирно, як слід чесному і поважному парубку, так як гуляли наші діди і батьки. Господиню на вечорницях шанувати, з дівчатами поводитися поважно. Це є наш устав.

Господиня. Що ж гарного старшого вибрали! Вечорниці будуть добрі.

Старший. А чи вміють дівчата вишивти?

Господиня. Дуже гарно дівчата вишивають! Ану, дівчата покажіть свою роботу!

(рукодільниці показують Хлопцям та глядачам свої роботи).

1 Хлопець. А чи вміють ваші дівчата вареники ліпити?

1 Дівчина. Милі гості, просим сісти,

Вареники будем їсти,

Вареники не погані,

Вареники у сметані.

Їжте, їжте, просим щиро,

Вареники наші з сиром.

Вареники не погані,

Вареники у сметані.

(помічниці роздають гостям вареники).

1Хлопець. Ох, і добрі вареники! Оце так вареники!

Господиня. Переконалися, Хлопці, що наші дівчата все вміють? А тепер покажіть на що ви здатні!

(виступ народного гурту «Мелодія душі» Котовського РБК)

Старший: Хлопці! Давайте пограємо. Хто буде Калетинським?

2 Хлопець. Я – Калетинський.

3 Хлопець. Я – Коцюбинський.

2 Хлопець. Добрий день, пане Калетинський!

3 Хлопець. Доброго здоров'я, пане Коцюбинський!

2 Хлопець. Чого пожалував?

3 Хлопець. Калиту кусати.

2 Хлопець. А я буду по зубах писати!

3 Хлопець. А я вкушу!

2 Хлопець. А я впишу!

3 Хлопець. Ой чи впишеш, чи ні.

Хлопці стрибають та кусають Калиту, дівчата мажуть їх сажею.

1 Дівчина. Ось тобі за те, що без пісні та танцю до Калити підійшов.

Старший. А що, Хлопці, давайте покажемо на що ми здатні, заспіваємо пісню!

(виступ народного гурту «Гармонія» Арцизьського РБК).

Господиня. От вже й час ворожіння настав.

(дівчата ворожать, залучають глядачів та гостей).

Старший. Ой і веселі у нас вечорниці ! Та вже і час загадки розгадувати та в ігри грати!

(грає у ігри з глядачами, дівчатами та Хлопцями, загадує веселі загадки щодо запрошених клубних працівників, всі разом глядачі відгадують ім'я найкращого, вручає нагороди).

Господиня. От поволі затихають наші вечорниці

Не забудьте ви дорогу у наші світлиці

Хай любов і щире слово

Душу вам зігріє.

Пам'ятайте, вечорниці в ніч на Андрія.

(Всі разом з глядачами співають, танцюють «Гречаники» та «Картопельку»).

Сценарій розроблений: Одеським обласним центром Української культури.

Упорядник: Завідувач відділу НТФЕ – Кучеренко С.Г., 2020 рік

Сценарій
тематичного вечору до Дня державного прапора України
«З Україною в серці».

Місце проведення: м. Ромни

Дата: 23 серпня 2024

Початок заходу: 16:00 год.

Сцена святково прикрашена у національній символіці. До початку заходу лунають українські мелодії та пісні. В холлі будинку культури – розгорнута виставка творів місцевих майстрів та художників пов'язаних з основними віхами Української держави.

Фонова музика поступово стихає. Лунає пісня «Україна» Т.Петриненка, мелодія стихується. Ведучі, із-за куліс, читають вірш, завіса відкривається.

Ведуча 1. Під синім небом України

Зазолотилися жита.

У чуйнім серці воєдино

З'єдналася палітра ця.

Ведуча 2. Бо це дано нам споконвіку

– від пращурів нива ясна –

Душею, що не любить крику,

Єднати землю й небеса.

Звучать фанфари виходять ведучі.

Ведуча 1. Добрий день, дорогі друзі, шановні присутні!

Ведуча 2. Сьогодні не звичайний день, адже сьогодні вся країна відзначає – День Державного Прапора України.

Ведуча 1. День Прапора – це свято, встановлене в Україні на державному рівні для вшанування багатовікової історії українського державотворення, державної символіки Незалежної України та з метою виховання поваги громадян до державних символів. 23 серпня 2004 року, український народ вперше святкував День Державного прапора України. Всі ми стали свідками зародження ще однієї, дуже важливої для політичного та національного єднання нашого народу державної традиції.

Ведуча 2. Вже скільки закривавлених століть

Тебе, Вкраїно, імені лишали...

Тож встаньмо, браття, в цю урочу мить:

Внесіте прапор вільної Держави!

Ведуча 1. Степів таврійських і карпатських гір

З'єднався колір синій і жовтавий.

Гей, недругам усім наперекір –

Внесіте прапор вільної Держави!

Ведуча 2. Повірмо в те, що нас вже не збороть,

І долучаймось до добра і слави.

Хай будуть з нами Правда і Господь –

Внесіте прапор вільної Держави!

Ведуча 1. В це свято право внести Державний Прапор України надається молодим представникам нашої громади.

Звучить гімн України. Прапор виносять на сцену юнак та дівчина, вбрані у національний одяг.

Ведуча 2. До вітального слова запрошується

Виступ почесного гостя.

Ведуча 1. Крилатий вітер розвиває стяг,
Блакить і золото на нім переплелися.
Наш прапор майорить, неначе птах,
Народ величний наш нікому не скориться.

Музичний номер, наприклад сл. і муз. О.Пономарьова «Гімн прапору України».

Ведуча 2. Сьогодні ми спостерігаємо, як наш Прапор вільно розвивається у нас над головою, але останні роки стали найскладнішими для нас.

Ведуча 1. Нелегкі воєнні часи зараз переживає наша держава, гинуть безневинні люди-чійсь сини, батьки, чоловіки, матері, діти... Ми просимо помолитися за воїнів які відстоюють наше щасливе майбутнє, нашу Незалежність. Ми закликаємо вас схилити низько голови в скорботі за загиблих воїнів, мирних жителів, усіх патріотів України які віддали свої життя заради щасливого майбутнього.

Ведуча 2. Помолимось в хвилині мовчання.

Хвилина мовчання.

Без оголошення художнє читання під журливу музику вірша Дмитра Чередниченка «Єдина Україна».

Ведуча 1. Синьо- жовтий прапор маєм:
синє небо, жовте жито;
прапор свій оберігаєм,
він святиня!

Ведуча 2. Прапор свій здіймаєм гордо,
ми з ним дужі і єдині,
Ми навіки є народом,
українським в Україні!

Виконується хореографічна замальовка з прапорами.

Ведуча 1. Шановні присутні сердечно бажаємо вам міцного здоров'я, щастя, добра, миру, злагоди і глибокої віри у гідне майбутнє України.

Ведуча 2. Дякуємо за увагу. На все добре!

Сценарій розроблений: КЗ «Центр розвитку культури та туризму» РМР.

Лекція до Дня Соборності України.

Місце проведення: м. Ромни

Дата: 22 січня 2024

Початок заходу: 14:00 год.

Для покращення сприйняття лекції корисно створити відео презентацію, залучати учасників до діалогу чи дискусії.

22 січня у день проголошення Акта Злуки Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки Україна щороку відзначає День Соборності. Офіційно в Україні свято встановлено Указом Президента України «Про День соборності України» від 21 січня 1999 року № 42/99.

Акт Злуки увінчав соборницькі прагнення українців обох частин України – Наддніпрянщини та Наддністрянщини – щонайменше з середини XIX століття. Це була основоположна подія для українського державотворення. 24 серпня 1991 року позачергова сесія Верховної Ради УРСР ухвалила Акт проголошення незалежності України. Його підтримали українці на Всеукраїнському референдумі 1 грудня 1991 року. Ця подія стала відправною точкою для відліку історії сучасної Української державності. Утім, історики цілком справедливо відзначають, що 24 серпня 1991 року насправді відбулося відновлення державної незалежності України.

Вперше у XX столітті українська незалежність була проголошена 22 січня 1918 року IV Універсалом Української Центральної Ради, а вже за рік (22 січня 1919 року) на Софійському майдані в Києві відбулася не менш вагома подія – об'єднання Української Народної Республіки (далі – УНР) і Західноукраїнської Народної Республіки (далі – ЗУНР) в одну державу. Внаслідок невдач Української революції 1917-1921 років державність зберегти не вдалося. І як результат, упродовж XX століття українці змушені були кількаразово відновлювати її в боротьбі.

Є низка значень терміну «соборність». Найбільш вживані з них: об'єднання в одне державне ціле всіх земель, населених конкретною нацією на суцільній території; духовна консолідація всіх жителів держави, згуртованість громадян, незалежно від їхньої національності. Нарешті, соборність невіддільна від державності, суверенітету й реальної незалежності народу – фундаменту для побудови демократичної держави.

У 71-у річницю Акта Злуки (22 січня 1990 року) в Україні відбулася одна з найбільших у Центрально-Східній Європі масових акцій – «живий ланцюг» як символ єдності східних і західних земель України. Понад мільйон людей, узявшись за руки, створили безперервний ланцюг від Івано-Франківська через Львів до Києва. Акція засвідчила, що українці подолали страх перед комуністичною партією і готові протистояти тоталітарному режиму. 31 рік тому ця подія стала провісником падіння СРСР і відновлення незалежної України.

Слайд презентація до Дня Соборності:

<https://naurok.com.ua/prezentaciya-do-dnya-sobornosti-ukra-ni-2023-r-320890.html>

<https://naurok.com.ua/prezentaciya--den-sobornosti-ukra-ni-3458.html>

Матеріал лекції взятий з інтернет ресурсу:

<https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/zhurnalistam/informaciyni-materialy-do-dnya-sobornosti-ukrayiny-2021>

**Сценарій проведення відкриття виставки
старовинних вишиваних сорочок
до Дня вишиванки
«Із бабусиної скрині».**

Місце проведення: м. Ромни

Дата: 16 травня 2024

Початок заходу: 10:00 год.

*У обрядовій кімнаті розвішані вишиті старовинні українські сорочки, рушники.
Для оформлення: старовинна скриня, відчинена, в ній лежать рушники, сорочки; стоїть
прядка та стілець. Також представлені роботи сучасної майстрині.*

Ведуча. Доброго дня хто зібрався нині!
Доброго дня всім, хто в гості завітав!
Доброго дня великій цій родині!
Шановні гості я вітаю вас!

Українці й вишивка — неподільні поняття. Що перше спадає на думку, коли ви уявляєте українську культуру? Більшість неодмінно згадають про борщ, хати з солом'яним дахом, кобзу та... вишивку.

Для українця вишиванка – не просто одяг. Це щось дуже особливе: особисте, рідне, святе. Вишивка – символ, який зберігає його коріння, ідентичність, розуміння себе. Це наша історія: міфологія, релігія, давнє мистецтво наших предків, душа нашого народу. Та більше того, у вишивці зашифровано наш генетичний код.

В Україні вишивати вміли у всіх регіонах. Кожна область, інколи навіть село володіли своїми унікальними техніками вишивання. Дівчаток із наймолодшого віку привчали до вишивання.

На нашій виставці представлені старовинні сорочки, які ми зібрали в нашому селі. Їх вишивали: бабусі, прабабусі. Сьогодні ми маємо унікальну можливість доторкнутися до історії, помилуватися неймовірною красою вишивки: її техніками, узорами та тонкощами створення. Сорочка для українок – це, можна сказати, перше письмо, яким вони закарбовували свої мрії, сподівання і побажання. Кожен виток і стібок, зроблений на полотні, обов'язково був знаковим, ніс у собі величезне смислове навантаження.

На нашій виставці присутня майстриня Любов Бабенко, просимо її поділитися своїми таємницями вишивання.

Виступ майстрині.

Вишиванка – як молитва, особливе вбрання, в якому хочеться мріяти, в якому чіткіше уявляється своє коріння і в якому чіткіше відчувається відповідальність за майбутнє.

Переважну більшість робіт, які представлені на виставці, створено в техніці Брокер або як її ще називають «мильна» вишивка. Її особливість – східчаста будова, зумовлена кутиками хрестиків. З узорів переважали натуралістичні рослинні орнаменти, частіше за все: троянди, виноградна лоза, ягоди.

На території України відомо майже двісті видів швів народної вишивки. До кінця XIX сторіччя популярними були косичка, ретязь, оксамитовий шов, козлик, а так звана технологія хрестиків до появи брокарівських мильних етикеток вважалася допоміжною. Але художники Брокару замальовували клітинки схем саме хрестиками, тому хрестик почав переважати і з часом став основною технікою, майже витіснивши усі інші.

Сьогодні мода на вишиванки набирає неабиякої популярності. Якщо колись вишиванку одягали лише під щось класичне і лише на якісь свята, то сьогодні вишиванки поєднують з джинсами, шортами, спідницями, як образ на щодень. Помиляється той, хто думає, що українська вишиванка старити образ, робить його несучасним, адже вишиванка навпаки додає колориту образу, робить його модним і стильним. Вишиванки є улюбленим і популярним одягом як чоловіків так і жінок. Українські вишиванки підкорюють світ, завоюючи людей своєю самобутністю та красою.

Ми всі дуже красиві у своїх вишиванках. Давайте одягати цю вишивану красу – у знак єдності, підтримки, любові.

Світлого настрою у вишитий день!

Дякуємо за увагу!

**Сценарій концертної програми до Дня села
«Село – криниця нашого роду».**

Місце проведення: с. Пустовійтівка

Дата: 12 липня 2024

Початок заходу: 18:00 год.

Пролог «Нехай цвітуть про тебе співи».

До почату заходу звучать патріотичні пісні. Музика повільно стихає звучить дикторський текст. Відкривається завіса.

Дикторський текст. Нехай цвітуть про тебе співи,
Тебе люблю без краю я.
Мій край веселий і щасливий,
Пустовійтівка рідна моя.

На сцені хор виконує патріотичну пісню про Україну. По закінченню номера хор залишається на сцені. Звучить музична тема, виходять ведучі. Звучить фон на слова ведучих. Хор залишає сцену.

Ведуча 1. Добрий день всім, кого сюди
стежина привела.

Ми будемо сьогодні відзначати
чудове свято – день села.

Ведуча 2. Доброї, щедрої, благословенної днини Вам шановні друзі, гості нашого села. Зі
святом вас! З Днем села!

Ведуча 1. Моє село, мій рідний край, чарівний, прекрасний. Як не любите те місце, де
вперше побачив сонце, відчув подих землі, де відкрився світ життя.

Ведуча 2. Добрий дух рідної оселі, її тепло й затишок – запорука щасливої долі людини.
Родинне гніздо – батьківська домівка, найдорожче місце для кожної людини, а
особливо для дитини, адже кожен із нас є представником трьох великих родів –
своєї родини, свого села, свого народу.

Ведуча 1. На нашому святі присутні почесні гості... До вітального слова запрошується...

Виступи почесних гостей. Можлива церемонія нагородження.

Ведуча 2. Дякуємо нашим дорогим гостям за такі добрі та гарні побажання!

Ведуча 1. Прийміть музичне вітання від наших аматорів.

Вокальний номер.

Епізод 1 «Рідний край».

Ведуча 1. Ви помітили, як гарно співає земля! Саме так – співає! В єдиному повнозвучному
хорі зливаються голоси і лісу, і поля, і пахучого різнотрав'я. ці звуки наповнюють
серце, торкаючись потаємних струн душі. З таких чарівних земних мелодій
народжується музика рідної землі.

Ведуча 2. Мені над усе більш нічого не треба:
Домівка матусі, волошки в житах,
Вишневий світанок, полив'яне небо,
І сиза роса на траві при шляхах.
Таке все тут миле, доступне і гідне –

Вискі тополі і тихе село...
Таке сокровенне, насущне і рідне,
Воно в мою душу навіки вросло.
Коралі калини і мамині очі,
І доля – з лелечого наче крила...
Я більшого щастя на світі не хочу,
Щоб лиш Україна міцніла й цвіла.

Вокальний номер. Можливо пісня про рідне село, про Батьківщину, рідний край.

- Ведуча 1.** Благословенна земля наша Роменська... Благословен наш рідний край Козацький, із щедрими нивами, цілющими водами, край оспіваний у піснях, поезіях і легендах.
- Ведуча 2.** Любити рідний край – означає берегти кожну вулицю, двір, хату, дерево, річку, ліс, луки. Любити рідний край – означає шанувати старших і допомагати молодшим.
- Ведуча 1.** Нема на світі кращого села,
Де і сміється, і співає серце.
Нема на світі кращого села,
Ніж те, де рідна ненька сповила.

Блок номерів патріотичного характеру.

Епізод 2 «Підступна війна».

- Ведуча 2.** Сьогодні ми говоримо про наше рідне село, де народилися і живемо, де живуть наші дідуся й бабусі, батьки.
- Ведуча 1.** Рідний край! Він починається від рідного порога, стежини, калини біля хати, з барвінку, який стелиться у саду, а ще – з прадавніх коренів нашого народу.
- Ведуча 2.** Моє село... Багате, квітуче, щасливе, але чи завжди воно було таким? Чи завжди на обличчях його жителів грала весела усмішка і променилися радісні очі?
- Ведуча 1.** Історія села Пустовійтівки сягає в сиву давнину. Як засвідчують писемні джерела, котрі частково підтверджується архівним документами, перша згадка про село датується 1252 роком. Масово почали селитись люди лише з 1624 року. За переписом в 1628 році Пустовійтівка вже мала 100 дворів. Село постраждало внаслідок геноциду українського народу, проведеного урядом СРСР 1923—1933 та 1946—1947 роках. З початком повномасштабної війни в Україні, 24 лютого 2022 року, поблизу села розміщалися колона окупантів. 1 березня 2022 року біля села Ваурактар ТВ2 знищив стоянку російської техніки близько 80 одиниць (з них половина «Гради»).
- Ведуча 2.** Війна! Порожні вулиці, сирени, укриття,
Вдягає ляльку поспіхом розгублене дитя.
Вломились «визволителі» злодюгами у дім.
Поборемо, здолаємо! Дамо вогню усім!
- Ніколи не пробачимо загарбницьку орду
За долі покалічені, за сльози і біду.

Хореографічний номер. Без оголошення ліричний вокальний номер.

- Ведуча 1.** Шановні присутні закликаємо вас сьогодні згадати у ваших молитвах усіх Героїв, які поклали свої голови за наше майбутнє. Хай пам'ять всіх невинно убитих

згуртує нас, живих, дасть нам силу та волю, мудрість і насагу для зміцнення власної держави на власній землі. У жалобі схилено голови.
Героям України, впавшим за світле майбутнє України, присвячується хвилина мовчання.

Звучить метроном. Хвилина мовчання.

Ведуча 2. Забути кров святу не маєм права! –
Лишила слід безсмертний і терпкий...
Героям України – Слава! Слава! Слава!!!
І наша пам'ять – на усі віки.

Учасник гуртка художнього читання декламує вірш Василя Симоненка «Україно п'ю твої зіниці». Без оголошення вокально – хореографічна композиція.

Епізод 3 «Віра у світле майбутнє».

Ведуча 1. Сьогодні історія героїзму пишеться далі... В нашій країні війна, на захисті якої – справжні герої! Ми віримо в силу ЗСУ, віримо в силу нашого народу. Дякуємо нашим захисникам-героям, лікарям, волонтерам, країнам-партнерам, простим людям, які щодня наближають маленькими кроками нас до перемоги. Пам'ятайте в єдності та правді вся наша сила.

Ведуча 2. Будьмо єдині, добрі друзі.
Бог бачить правду і людей.
Стане кінець оцій напрузі,
Шумних від пострілів ночей.

Ведуча 1. Ми сильні духом, тілом, Богом.
Сильні свободою, мечем.
Соборність усього народу
Гартується, із кожним днем.

Блок номерів.

Фінал «Шануймо своє коріння»

Ведуча 2. Шануймо славні традиції, звичаї нашого народу, пам'ятаймо завжди і скрізь, що ми діти козацького роду, онуки славних пращурів, що не корились ні кривавій орді, ні мечу, ні кулемету, а свято вірили у майбутнє своєї держави.

Ведуча 1. Нехай, якнайшвидше над Україною знову засяє ясне сонце та буде чисте мирне небо!

Ведуча 2. Дякуємо за увагу!

Фінальний номер.

Сценарій розроблений: КЗ «Центр розвитку культури та туризму» РМР.

**Сценарій вечору відпочинку до Дня святого Валентина
«Мелодія кохання».**

Оформлення: кульки в формі серця, квіти, плакати, малюнки, серця із картону. Сувенір печиво в формі серця, валентинки, янголи.

Ведуча. Раді щиро вітати вас у цій залі на святкуванні Дня святого Валентина, Дня всіх закоханих. Про кохання не говорять, про нього вже все сказано... Тож сьогодні ми будемо вдихати аромати закоханості, насолоджуватися захоплюючим видовищем, представленим на сцені, цікавими і веселими конкурсами, романтичною музикою. Тож із Днем святого Валентина всіх вас! Із днем юності та кохання, молодості і краси! Кохайте і будьте коханими, адже це і є щастя! Сьогодні на вечорі ми сподіваємося вибрати найніжнішу, найтендітнішу, найпривабливішу, найінтелектуальнішу, найчарівнішу, найтаємнішу пару. Зустрічаймо наші пари.

Оголошуються пари учасники (3 пари).

Ведуча. А зараз зустрічайте наше шановне журі. Гучні оплески будь ласка.

Оголошується склад журі.

Ведуча. Наш перший конкурс «Любов з першого погляду».

Умови конкурсу: станьте навпроти один одного. Уважно подивіться один на одного. А тепер поверніться спинами.

Спочатку відповідають хлопці.

- ✓ Які улюблені квіти вашої дівчини?
- ✓ Яка музика подобається вашій дівчині?
- ✓ Який колір подобається вашій дівчині?

А тепер дівчата.

- ✓ Яким видом спорту займається ваш хлопець?
- ✓ Яка музична група подобається вашому хлопцю?
- ✓ Яку страву найбільше любить їсти ваш хлопець?

За кожну відповідь, що збігається у пари, нараховується по 1-му балу.

Поки журі оцінюють результати конкурсу у нас музична пауза.

Вокальний номер.

Ведуча. Любов це чудове окриляюче поняття. В всі ми знаємо, що кожне сильне переживання відображається у слові. Це означає, що наступний конкурс буде мати назву «Етикет». Завдання його таке: правильно відповісти на питання.

Пара 1 питання дівчині: ти знайомиш свого хлопця зі своєю подругою, кого першим ти повинна представити? (дівчину, подругу).

Питання хлопцю: ідучи з дівчиною по вулиці ти маєш триматися праворуч від неї чи ліворуч? (праворуч).

Пара 2 питання дівчині: тебе знайомлять з юнаком, хто перший повинен подати руку ти чи він? (дівчина).

Питання хлопцю: ти запросив дівчину у кафе, хто перший має увійти в приміщення ти чи дівчина? (дівчина).

Пара 3 питання дівчині: ви зайшли до залу кінотеатру. Інші глядачі вже сидять, а вам треба пройти до своїх місць. Хто має йти першим – ти чи хлопець? (хлопець).

Питання хлопцю: ти із дівчиною сидиш за столиком в кафе. Офіціант приніс вам меню. Хто перший повинен ознайомитися із меню? (дівчина).

Цей конкурс оцінюється по 2 бали за кожну правильну відповідь.
Поки журі працює, я пропоную згадати слова любові.

Гра з глядачами: ведуча пропонує глядачам згадати самі нестливі слова любові, хто назве більше всіх переможець.

Ведуча. Любов... Ніхто не в силах пояснити, що саме означає це поняття. Але всі знають точно – це велика загадка життя. Люди любили один одного завжди.
Ось вам, дорогі учасники, наша загадка – наступний конкурс «Без мене ти не я, без тебе я не ти». Суть конкурсу полягає в тому, що ви повинні об'єднувати імена в пари, хто більше вгадає той і переміг, оцінюється в 1 бал.

Адам – Єва

Цезар – Клеопатра

Ромео – Джульєтта

Леді Діана – принц Чарльз

Наполеон – Жозефіна

Герда – Кай

Гамлет – Офелія

Русла – Людмила

Ярославна – князь Ігор

Орфей – Евредіка.

Поки журі підводять підсумки конкурсу. Для вас номер від наших аматорів.
Зустрічаймо наш танцювальний гурт.

Хореографічний номер.

Ведуча. Уявіть собі таку ситуацію: на іншому боці дороги, по якій весь час їдуть машини, ви побачили свою хорошу знайому. Вам дуже хочеться її кудись запросити. Куди? Саме тому наш наступний конкурс «Зрозумій мене». Завдання для дівчат, ви маєте зрозуміти куди вас запрошують хлопці. Завдання оцінюється в 5 балів. Для конкурсу хлопці отримають картки із завданням.

Проводиться конкурс.

Ведуча. Просимо журі оцінити конкурс, а поки вони будуть підсумовувати бали у нас є можливість поспілкуватися із нашими парами.

Завдання для дівчат: охарактеризуйте свою другу половину. Оцінюється в 5 балів.

Просимо журі оголосити бали за проведені конкурси.

Дякуємо нашому журі.

А зараз настав час для нашого останнього конкурсу «Дотик».

В залі залишаються тільки дівчата. Завдання для хлопців: із зав'язаними очима повинен дізнатися свою дівчину, керуючись інтуїцією.

Цей конкурс оцінюється в 2 бали.

Хлопці по черзі обирають свою дівчину. (Дівчата по черзі торкаються до руки хлопця).

Ведуча. Поки журі підраховує бали і підводить результати сьогоднішнього конкурсу, ми бурхливими оплесками підтримуємо всіх учасників.

Настав хвилюючий момент запрошуємо всі пари на сцену.

Звання «Сама весела пара» отримує

Титул «Елегантна пара» отримує

(Самою «Артистичною» парою стала)

І нарешті «міс Валентина та містер Валентин» сьогоднішнього вечора стала пара

Звучать фанфари, переможцям вручають стрічки та валентинки.

Ведуча. Дякуємо всім за увагу! Любить і будьте коханими!

Звучить музичний дарунок переможцям (вокальний номер).

Сценарій взято із інтернет ресурсу: <https://naurok.com.ua/scenariy-melodiya-kohannya-131781.html>

Сценарій дитячого квесту до Дня народження «Пошук скарбів».

Ведуча. Доброго дня всім присутнім! Мене звати Смілива Бетті і я, як вив же напевно здогадалися Піратка! А чи хочете й ви стати піратами?

Діти відповідають.

Ведуча. Це дуже класно, що ви теж хочете стати піратами. І сьогодні я вам допоможу в цьому. А хтось із вас знає, хто такі пірати? Можливо ви ще знаєте імена якихось відомих піратів? А кодекс піратів ви знаєте?

Діти відповідають.

Ведуча. Добре, я вас зрозуміла, та зараз вам розповім справжній кодекс. Ви готові його почути?

Діти відповідають.

Ведуча. Кодекс справжнього пірата складається із наступних пунктів, слухайте уважно та запам'ятовуйте, бо це вам знадобиться в проходженні завдань, які на вас чекають попереду. То ви готові?

Діти відповідають.

Кодекс справжнього пірата:

1. Залиш своє ім'я на суші.
2. Твій голос має бути грубим і гучним, щоб усі боялися.
3. Змий з себе земний пил перш ніж зійти на борт.
4. Не забудь про акул, вони чекають на тебе і на морі, і на суші.
5. Йдучи в море, пам'ятай, що тобі треба повернутися на сушу.
6. Руки завжди повинні бути зайняті, а очі розплющені, але не забувай про те, що треба давати відпочинок рукам, а голову навантажувати.

Ведуча. Першим нашим завданням буде заміна свого імені на круте піратське ім'я. Зараз ми і дізнаємося «Хто є хто». Кожному з вас дається аркуш паперу з ручкою, де потрібно придумати своє піратське прізвисько, адже у морських розбійників не прийнято звертатися по імені. Тепер ці імена варто написати на бейджиках і носити весь вечір.

Ну що ж тепер ми з вами познайомилися і можемо продовжувати перевтілення в справжніх піратів. А наше наступне завдання руханка «1,2,3...» (*проводиться руханка*).

Ведуча. Настав час, щоб перевірити вашу кмітливості, адже пірати дуже розумні. Тож зараз ми це і перевіримо. Вам треба буде відгадати загадки, які для вас підготував старий пірат Джеймс.

Він гроза морів,
Шхун та кораблів.
Чи не рибалка і не солдат,
А нещадний... (Пірат.)

Це вам не дрібниця
Усі пірати люблять гроші.
Ділять дуже часто
Дзвінки... (Піастри)

Цю птицю теплих країн
Дуже любить капітан.
Йому секрет не довіряй,
Все розбалакає... (Папуга.)

Білий череп на кістках,
Чорний фон - піратський прапор.
Залякати всіх може
Наш веселий... (Роджер.)

Він пірат, кіногерой
І сміється з долі.
Немає його хоробрів, хитрій -
То Джек на прізвисько ... (Горобець.)

Цей острів-черепаха
Став притулком для пірата.
У Карибському морі з півдня
Чекає на гостей... (Тортуга.)

Мріє щодня пірат
Знайти скриню, в якій ... (Клад.)

Не треба шлях шукати на око.
Вкаже північ нам... (Компас.)

Компот, вода, і сік, і квас.
Чи не перерахувати все зараз.
Пірат упевнений лише в одному:
Що всіх напоїв краще... (Ром.)

Фрегат зі здобиччю оточений,
Втекти від нас не зможе він.
І ось йде корабель наш
Командою всієї на... (Абордаж.)

Бриги, шхуни та фрегати -
доплисти,
Це власність піратів.
Відпливають від землі
Прямо в море... (Кораблі)

Частина суші, до якої потрібно
Скарби щоб швидше закопати.
Буває, що знайти непросто
У безкраїх теренах той... (Острів.)

Ведуча. Справжній пірат без сумніву зможе сказати 10 слів пов'язаних з морем, а ви зможете?

(хвилі, риби, шторм, сіль, спека, корабель, відпочинок, пісок, маяк, дельфіни, берег, купання, медузи, водорослі...).

Ведуча. Ну що ж розум перевірили, треба ще спритність та уважність вашу перевірити.

Коли я буду говорити

«Ліво керма!» - всі біжать до лівого борту (лівого краю кімнати).

«Право керма!» - всі біжать до правого борту (правого краю кімнати).

«Ніс!» - всі біжать уперед.

«Корми!» - всі біжать назад.

«Підняти вітрила!» - всі зупиняються і піднімають руки нагору.

«Драїти палубу!» - всі роблять вигляд, що миють підлогу.

«Гарматне ядро!» - всі присідають.

Спочатку ми все виконаємо дуже повільно, а потім трішечки швидше. То що ви готові?

Проводиться гра.

Ведуча. То що ж, я бачу ви вже майже стали піратами, тому ми з вами вже готові перейти до самого складного завдання, а саме пошуку скарбів. Хто знає за допомогою чого пірати шукали свої скарби? (*карта*). Так вірно це карта! Тому зараз ми з вами спробуємо створити самі карту пошуку скарбів. Але спочатку вам потрібно буде розгадати криптограму. В цій криптограмі слова, яких не вистачає в листі, який залишив Старий Пірат Джеймс.

То, що ж спочатку відгадаємо слова, яких не вистачає, а потім прочитаємо весь лист повністю.

S «0,5Ї 17 11 27»2+ «21 24 11 6» таблиця для розшифровки.

знак	значення
------	----------

S	напрямок
«...»	рамки слова
0,5	пів
Ї	об'єднання двох слів в одне
17	н
11	і
27	ч
21	с
24	х
11	і
6	д
«...»2	повтор слова
+	об'єднання двох слів

Ведуча. Ви готові почути лист за яким ви маєте скласти карту. А прочитає його нам, наш іменинник Максим, який гордо носить ім'я пірата _____.
«Кут над горизонтом 21 градус 13 хвилин там стоїть дерево з будиночком. На південь череп від нього 10 кроків стоїть велетенське дерево, напрямок північ – північ – схід озеро; вертикально вниз на висоті 2,5м знаходиться скарб».

А тепер настав час для створення карти за допомогою якої ми з вами вирушимо в подорож.

І так, яка ж карта у вас вийшла. То як вона вам подобається? (*Так!*) А ви щось по ній можете розповісти? (*Діти розповідають свої думки*)

Добре карта в нас є, але хочу розкрити вам ще один секрет. Наш скарб насправді схований в одній із кімнат. А знайдемо ми скарб за допомогою підказок, які сховані по всіх кімнатах. **Перша підказка для пошуку решти: в цьому місці ви зберігаєте цукерки.** То що ж удачі вам в пошуку інших підказок.

Діти шукають скарб. Знаходять в одній із кімнат коробку в якій лежать цукерки «золоті монети».

Ведуча. Ми з вами пройшли всі випробування та знайшли скарб. Тому ви можете гордо носити звання Пірата. Але спочатку клятва. Тож повторюйте за мною.

Клянуся, бути справжнім піратом! Клянуся!
Слухатися тата і маму! Клянуся!
Не орати, не скакати, ногами не тупотіти! Клянуся!
Клянуся ставши піратом бути чесним та сильним. Клянуся!
Піратське ім'я носити із честю. Клянуся!
Тут перед усіма клянуся. Клянуся!
Клянуся, що нічого не буду боятися.
Клянуся! Клянуся! Клянуся!

А зараз я кожному з вас я видам документ, який підтверджує дійсність того, що ви справжні пірати. Тримайте ці дипломи. Ви їх добре зберігайте.

А зараз піратська дискотека.

Дискотека

Сценарій розроблений: КЗ «Центр розвитку культури та туризму» РМР.

Приклади оформлення сценічного простору.

Оформлення виставок.

Оформлення зали до тематичного заходу.

Оформлення зали літературно-музичної композиції.

Термінологічний словник.

- Батл** – це вид конкурсу, поєдинок між групами або окремими учасниками з елементами експромтної боротьби, демонстрації.
- Бесіда** – це форма спілкування з метою обміну думками, інформацією, почуттями тощо. Існують різні види бесід: *Бесіда-діалог* – бесіда у формі діалогу двох ведучих.
- Бесіда-диспут* – є бесіда з елементами диспуту (спору).
- Бесіда-гра* – бесіда з елементами гри.
- Бесіда-обговорення* – бесіда з елементами обговорення.
- Бесіда-практикум* – бесіда з практичними заняттями.
- Бесіда за круглим столом* – формулюється тема, яка має неоднозначне тлумачення, і тому виникає необхідність її аналізу і обґрунтування. На цей захід запрошуються певні компетентні особи – спеціалісти відповідних галузей знань. Учасники заздалегідь готують доповіді, реферати та виступи. На заході вони заслуховуються, після чого починається їх обговорення, аналіз, коментування, обмін думками.
- Виставка** – це заздалегідь запланована демонстрація експонатів, які представляють собою єдине ціле. Її дієвість заснована на приверненні уваги і візуальному способі інформування та переконання. В рамках виставок організовуються також семінари, симпозіуми та зустрічі на різні актуальні теми.
- Вебінар** – це спосіб організації зустрічей онлайн, формат проведення семінарів, тренінгів та інших заходів за допомогою Інтернету.
- Вечір** – вечірні збори для дружньої зустрічі з метою розваги та об'єднання учасників, а також їх залучення до мистецтва, літератури, читання; вечори можуть бути літературними, музичними, пісненими, танцювальними, поетичними, т.д.
- Вечір відпочинку* – це комплексний масовий захід розважального характеру, який організується клубною установою з метою колективного відпочинку дітей, підлітків (молоді) при їх активній участі та прояві особистих здібностей у процесі різноманітного спілкування.
- Вечір портрет* – комплексний захід, мета якого розкрити різні грані особистості героя вечора, познайомити читачів із його біографією і творчістю. Героєм вечора може бути місцевий старожил, заслужений лікар або педагог, народний умілець, письменник, художник, герой-земляк і т.п.. Бажана його особиста присутність. Захід проводиться так само, як і літературний вечір.
- Вечір художнього читання* - спеціально організована програма виступів у неформальній камерній обстановці. Читці один на один зі слухачами, без гриму, декорацій, бутафорії, світлових ефектів, виконують композиції з відомих творів, читають вірші чи оповідання.
- Година** - захід, що інформує учасників з будь-якої теми. Наприклад, *година історії, година цікавої літератури, година музики, година відкриттів, година поезії, година роздумів, година фантазії*.
- Година інформації* - форма освітньої роботи серед присутніх, що спрямована на виховання громадянської культури молоді, формування її кругозору, соціальної зрілості.
- Година спілкування* - захід, присвячений розвитку навичок культури спілкування та коректному поведінню один з одним.
- Година спілкування з мистецтвом* – нова цікава форма роботи, яка дозволяє розширити естетичний кругозір, заглибитись в мистецький світ, дізнатись історію створення певного шедеву (наприклад, про картину І. Рєпіна «Запорожці пишуть листа турецькому султану»).
- Ігрова програма** – це система ігор, розваг, творчих завдань, конкурсів, спрямованих на розвиток і виховання дітей. Ігрові програми спрямовані на організацію змістовного дозвілля, відпочинку дітей, тому ідея змагальності є допоміжною.
- Інформаційна година** – форма просвітницької роботи серед дітей та молоді спрямованої на: виховання громадянської, морально-правової, інформаційної культури

підростаючого покоління. Формування їхнього кругозору, соціальної і політичної зрілості.

Календарно-обрядове дійство – найдавніша обрядовість, яка корінням сягає первісних, язичницьких вірувань, та поєднує у собі раціональний досвід і релігійно-магічні вірування наших предків. До складу річного аграрного кола входили зимові, весняні, літні та осінні свята, обряди і звичаї. Їхня головна мета та завдання відповідали корінним прагненням хлібороба: забезпечити добробут і щастя родини, щасливий шлюб для молоді, високий урожай та плодючість худоби, відвести всіляке зло, передбачити майбутнє і вплинути на нього.

Квест – спортивно-інтелектуальне змагання, основою якого є послідовне виконання заздалегідь підготовлених завдань командами або окремими гравцями (так званий пошук пригод).

Концерт – публічне виконання музичних творів, балетних, естрадних тощо номерів за певною, заздалегідь складеною, програмою.

Лекція – основна форма проведення занять, призначених для засвоєння теоретичного матеріалу.

Літературно-музична композиція – це один з видів театралізованої вистави, де органічно поєднуються головним чином літературно-художні та музичні елементи, з тим щоб цілеспрямовано і найбільш продуктивно впливати на розум і почуття.

Майстер клас – захід, метою якого є передача присутнім досвіду, та умінь майстра в якомусь виді діяльності (вишивання, бісероплетіння, малювання тощо). Найчастіше - шляхом прямого і коментованого показу прийомів роботи.

Мітинг – форма проведення заходу з чітко вираженою послідовністю дій та певними регламентами, що передбачає виступи гостей та як правило має патріотичний, державний та політичний характер.

Тімбілдінг - це рольова гра спрямована на згуртування колективу. Можна до цієї форми віднести будь-яке корпоративне дозвілля.

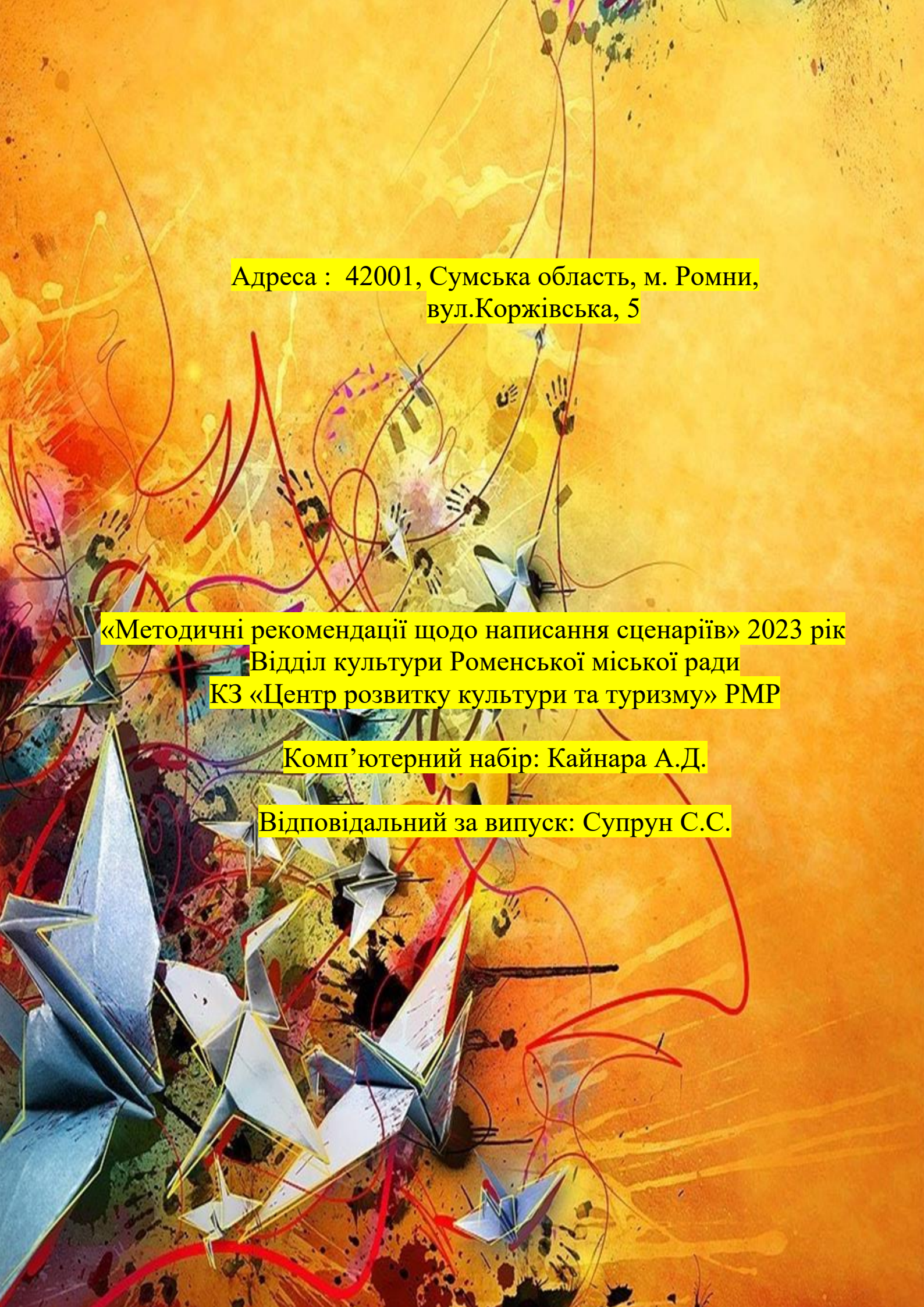
Театралізований концерт – тематична театралізована вистава на основі номерів, згрупованих в епізоди, так як передбачає використання в ньому різноманітних засобів художньої виразності (музики, хореографії, кіно, театру, вокальне мистецтво, естраду, художнє оформлення, просторової композиції, кольору, освітлення), так як приурочується до важливих дат в житті країни, області, міста, трудового колективу).

Тематичний вечір – це культурно-дозвіллева програма передбачає сценарно-драматичну розробку теми, заснована на документальному матеріалі з включенням реальних героїв.

Фестиваль – широка громадська святкова зустріч, що супроводжується оглядом досягнень будь-яких видів мистецтва. Може бути на найрізноманітніші теми: молодіжної книги, фестиваль професій, фестиваль здоров'я.

Флешмоб – це заздалегідь спланована акція, яка розрахована на масове виконання. Учасники флешмобу до початку дій не повинні ніяк виділятися з натовпу. Сценарій дій має бути абсурдним, незрозумілим для натовпу навкруги, але ні в якому разі не комічним. Акція має бути продумана так, щоб здивувати людей, викликати почуття подиву. При цьому учасники флешмобу не повинні становити небезпеку для оточуючих людей, і не залишати після себе сміття. Також учасники не повинні показувати, що вони знайомі, а ніби випадково приєдналися до акції. Тривалість акції - кілька хвилин! Інакше пропаде ефект несподіванки. Закінчується флешмоб також несподівано як і розпочався: учасники розходяться в різні боки, ніби нічого й не було.

Ярмарок – захід, присвячений народним звичаям, святам; гуляння з іграми, забавами, піснями.

Адреса : 42001, Сумська область, м. Ромни,
вул.Коржівська, 5

«Методичні рекомендації щодо написання сценаріїв» 2023 рік
Відділ культури Роменської міської ради
КЗ «Центр розвитку культури та туризму» РМР

Комп'ютерний набір: Кайнара А.Д.

Відповідальний за випуск: Супрун С.С.